Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадуьйлу 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 16 январь, 1979 шу. ● № 7 (5963). ● Мах 2 кепиг.

КХОАНА—БАХАЧА НАЬХА ЕРРИГСОЮЗНИ ПЕРЕПИСЬ

1979 шера 17 январе IуйренЙна 8 сахьат даьлча йолалургья бахача наьха Ерригсоюзни перепись.

БерригIча гражданаша жоппаш тергда переписной листа 11 хаттара, цул совгIа бахача наьхах 25 процент барасне жоппаш тергда болх мича бу, малагIча гIуллакхи тIе ба, общественни группа малагIа я декъа а кхьча 5 хаттара. Переписа материалаша хьахьоккхаргда Советски Iаьдал латтача шерашка а 1970 шерара тIехьара перепись хилларчул тIехьагIа дIаделлача шийтта шера а Коммунистически парте куьйгаллица советски халкъо даьхна деррадуьнен исторически толамаш.

Хила езача переписа итогаша хуш хургда вай парте XXIV-чен XXV-чен съездий решенеш чакхйоахача, вайлагIча пятилетка, иттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера планаш кхоачашъечен цун керттера декхар — советски халкъа вахара боарам лакхбара задачаш кхоачашъечен юкъа бахача наьха дукхалла а цар состава а даьрье хинна хувцамаш.

Вай мехка бахача наьха дукхалл шерагара шерага алсамгьуьнца ца Iеш, хувцалу цар социально-экономически структура, доллача хIамах деррига чулоацаш дуцаргда 1979 шерарча бахача наьха переписа итогаша.

Перепись толаммца чакхъяккха майга беррига цу гIулакха юкъе дигаьа лоацам берий.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ!

ТIЕХКХОАЧАШДЕРГДА ДЕКХАРАШ

1979 шера Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза къахьегамхоша тIайийца социалистически декхараш.

Парте XXV съезда решенаш толамегIа кхоачашьяра шерра социалистически яхь а йоаржаь иттлагIча пятилетка задамеш кхоачашъеш ба Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза къахьегамхой. ДIадаьннача кхаь шера пачхьалкхенга планегIа довгIачул дукхагIа цар деннад: алат — 1917 тонн, бахьчадеараш — 1470, коартол — 548, дулх — 32, шура — 46 тонн.

КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеша дагаш гIоздаьха а долаш, юрта боахам сихха дегIабоалабара партои пачхьалкхенои еча йоаконна гIулакхаца жоп дала лаьрхIа а долаш, Краснодарски края Усть-Лабински района Ленина ордон лелаеча «Кубань» яхача колхоза къахьегамхой а «Горячеисточненскийи» «Шалинскийи» совхозий коллективай а почин кьал а лоацаш, оаха тхоашта укх тайпара социалистически декхараш тIаэц пятилетка дийлагIча шера.

Лаьттах, техниках эффект йоккхагIа йолаш пайда эцара, производства технологии къахьегам вIашгIоаьбоаккхилган эргадоахаш тоадара чотах еррига юртбоахама продукци пленагIа лаьрхIачул 10 процент дукхагIа яккхон из яккхарга дIабоада маь 6 процент лоабен, къахьегама оасарпа лакхъяра план а иштта 11 процент тIеккхоачашъя.

1979 шера 2484 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 35 центнер алат дакха лаьрхIад, цу даькъе гурахье дуь кIа 37 центнери кьажкIаш 43 центнери. 500 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 140 центнер коартолаш вха дош лу оаха. Цо торо хулийтаргья пятилетка дийлагIча шера пачхьалкхенга 3000 тонн алат, 4500 тонн — планел 200 тонн дукхагIа — коартолаш, 3000 тонн, е лаьрхIачул 160 тонн дукхагIа сом бохке.

Хьайбей боахам дегIабоалабар а шурен дулхи дукхагIа деккар а къаьстта беактоаме гIулакх хилар кхета а, деш, пачхьалкхенга дохка доахани ноа тIара оалхазараши, 50 тонн планал дукхагIа а долаш, 400 тоннега, шура — заданел 100 тонн дукхагIа а йолаш, 3600 тоннега дIакхоачае лаьрхIад коллективо. ХIара Iаттагара шера юкъера поарлIаш йоаккха шура 400 килограмм дукхагIа хулийтаргья оаха, иштта колхозхой шоь-шоай довлаьара боахамаш IабсашцеI ноа тIерча оалхазарашцен Iалаш а даь.

Цу хьокхамашка кхачара колхозо тешшаме лард еллай. Укх шера чузцергйола коартолаш дIаюергйолча кхашка 16210 тонн органически удобренеш тайсай. Гурахье дуь алатеш дикагIа йолча агротехнически бахашка, цу цхьан хана минеральни удобренеш а тоасаш, дIадийнад, дика ераа чакхъяккхай зябь. Гурахье дуь алаташ, мух тоаккхаш йола культураши коартолаши кхаргьа Iилмена эггара тIехьагIа карагIдаьннарехи къалхелатIача опыташи пайда эцаш йолча специализированни механизированни отрядаша.

Бригадашка, фермашка, мехотрядашка дIало а социалистически яхь лелаергья «ТIехьабусараш боацаш бе боакIа» яхача девизагIа, комплексно вIаштIехьдаьха белхаш ихы а шерагIа юкъаеккхуьаргда алаташ чузцеча, доакъараш кийчдеча, оалам дечен лаьтта тоадечен, удобренеш тоасаче. Цу гIулакха оахам дуи лаьтта тоадуи, доакъараш кийчду мехотрядаш, химотряд вIашагIъеккхай колхозо.

Ипатовцаша санна, 8—10 балка дийнахьа а тIехдиха а чузцергда алаташ. Тракторашка кьайбола иэргбоахама машенаша тоалгем царна технически гIулакх деган вIаштIехьдаьккха, ра прогрессивнегIа йола формаши методаши юкъе а ккухьаш, Iалашдергда 1979 шерарча кхачшарча белхашта машинно-тракторни парк шийх ханнехьа дикен кийчъелга.

Техника тоаеча, цунна гIулакх дечен эксплуатаци шичен 45 эзар сом кхедалга вIошгIехьдаккха, довгор - машинкьаттахаш 5 процентал кIезигагIа довиш яколергда шерашк пайда диннагIа зцара. ДIаьттадаь дикагIа лаьттадерен учет нийса лелаерен чотах.

Машенаша шин сменагIа болх белга IалашдерЕ бIаьсти ялапаьа боахама кийчберга 30 механизатор. Ялатеш дIадушин лаьтта тоадеш йола техника хIинзьле еррига а тоаь ьыннай. Оаха деш лу 1-гIа март хьетIашхоачаш тракторашк 94 процентал кIезигагIа йоацаш техникаси кийчь а ьь дIаоттае, автомобилаш — 85, дIаьтта доакъар кийчду, кий детта техника, алатеш кIенду механизаци пункташ — 100 процент. Алаташ чузца комбайнаш 1979 шера 15 апрель хьетIоаттале кийчъяь йоахаргья оаха.

Нохч-ГIалгIайчен беррига къахьегамхой гIахьех оаха Краснодарски края Усть-Лабински района Ленина ордем лелаеча «Кубань» яхача колхоза а вай республика «Горячеисточненскийи» «Шалинскийи» совхозий а коллективай почин шерра хьалаэцара, делаш доллача кхоачамах пайде дукхагIа ниер, иттлагIча пятилетка диь шера план толаме кхоачашъяр дульа лелаеча социалистически яхье юкъьабеннара.

Социалистически декхараш дийца а дийцад тIайийцад Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза къахьегамхой юкъарча собрано.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план хенал цхьа бутт хьалха кхоачам а ябь. хIанз укх шера февраль бетта календарагIа къахьегаш я Грозненски ацетонои завода растворителей цеха коллективо. Оасаре къахьетарал совгIа ераха продукци дукагIа хилийтаро а тIаргIертта къоасам лоттабеш я из. Цох дожхе беррат дахьнад пулна. Совчка пачхалкхен динала Зинц елар укхама еракемзщ ацетона. Уж толамаш доахача, ярхела продукци кийтай хьокхаш хадданза тIахьокам а лоатта беш дика къахьийгад Рыбенна Галина Васильевна кертте латтача микробиологически лабораторе коллективо. Цига шоай новкъостанта хьокхам телаш къахьегаш я смени микробиолог Розина Ольга Федоровна, аппаратчик-инокуляторщица Худякова Мария Петровна, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) аппаратчик-инокуляторщица М. Худякова, микробиологически лаборатора начальник Г. Рыбакова, смени микробиолог О. Розина ацетоно-бутилова брожения хьокхаш ба.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Халкъа рузкъа кходе

Карабулакски химически реагентий заводе кIоарга дийцар «Довгори электроэнергии кхоара тIаберзабаь болх чIоагIбарах» дола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан [illegible] Энергоресурсаш кхоара тIаерзаь организационно-технически мероприятеш чакхъяхарах 1978 шера 585 тонн условни довгор, 347 эзар совгIа [illegible] электроэнерги кхояй коллективо.

[illegible] цахаддаш чаккйоахаш я довгори электроэнергии кхоара тIаерзаь мероприятеш. Масала, 1979 шера чакхъяккха лаьрхIача цхьан мероприяте шера 17,5 миллион сом кходайтаргда.

Энергоресурсаш кхоеча, электрооборудовани ца йоххийташ лелаеча доккха дакъа [illegible] энергомеханически участка начальника А. Н. Ковалева, участка механика К. А. Стачынскене, электромонтераша Сиволапенкос, Шестакова, Фролова, иштта кхыбараш.

А. СИНЧИНОВ.
Карабулакски химически реагентий завода производственно-технически отдела начальник.

РЕМОНТНИКИЙ ТОЛАМАШ

Хьалхашка латта декхараш толаме кхоачшдеш хьабоагIа Гудермесски района «Кошкельдинский» совхоза мастерске ремонтникаш. ДIадахача шера IV кварталe 12 трактор тоальй цар, план 9 йолча.

Иштта оасаре къахьега дага бе пятилетка дийлагIча шера а. Хьалхарча квартала планагIа тоае еза 10 трактор, хIаьта цар лерхIар 13 трактор тоаелга да.

Юрта боахама техника кийчъеча дакъа лоацаш пи бригада я. Социалистически яхье хьалха латт Хамиев Имрана кулгалдер. Коллективе кIезига бац дика говзанчаш. Масала, уж ба тракториста Айбулатов ГIайсолт, Абдурахманов Леча, слесарь коммунист Исмаилов Саид-Хьусен, токарь Курбанов Ваьсолт, моторист Хамурзаев Ваха. Дийнахьара нормаш 150 процент кхоачашъю царех хIаране.

БIу ца кхокабеш къахьегача ремонтникий йоакхо дика елга белгала да укхаш. Яхье хьалхалаттарий толамаше опыти юзцаш пенах хьалтеха доакх «молнеш», къахьегама листоняш, хьокхамаш улга тIа яздаьд хIаране белха хьокхамаш. Цул совгIа ремонт чакхъяьча хьалхари моттиг яьккхача бригадана карара царе тела цIе вымпели 250 сом ахчан совгIата дала оттадаьд. лаьрхIача хан хьалхагIа из болх йистебоале.

ЛерттIа вIаштIехьдаьхад мастерске бытовой гIулакхаш а. Помещеня яIайхен сийрден я. хIаьта тоъал я оаша оптхалаш. Цудухьа боарамагIа дIадолх ремонтни балхаш.

— Оаха лерхI еррига тракторашк тIехьаюза инвентари 23 февраль тIамхоачаш кийчоь мугIаре дIаоттае, — йоах мастерске заведующе коммуниста Гичиаев Iазима.

Ремонтникий толамашка диллача теша йиш йолаш ва цун дешаш.

М. ЦУРОВ.

ПЯТИЛЕТКА ТIЕХХЬАРЧА ШЕРА ЧОТАГIА

КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеша дегаш гIоздаьхача Грозненски швейни производственни объединене дукхача хIамаш тегарапа лаьрхIад пхе шера план В. И. Ленинаь 110 шу дузача денга кхоачашъе. Цу даькъе шерра яль йоаркалча цхьабараша дот гIоздоахa толамаш доах. Пхе шера план хIанзлехьа кхоачашъяьй объединенерча кхаь болхлочо. Царех я цхьоалагIча филиалера баракъаш доахар Ильина Варвара Федоровна. Диъ шерен ах шерей план кхоачашъярах рапорт деннад хIанзлехьа итт болхлочо. Царех ба хIамаш тега мотористаш А. Д. Омельченко, В. Альмурзаева, кхыбараш.

Пятилетка диь шера план кхоачаш а яь тIеххьарча шера календарагIа къахьега болабеннаб объединенера 18 саг — хIамаш тегареш. Царех я Ф. Албогачиева, Т. Берсанукаева, кхыбараш. Ханал хьалха а бувлаш иштта къахьегаш болча цар массане а шоаш тега баракъаш дикен тIехдикен мара хилийтац.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Хьалхарча мугIарашка

Цехе бокха кхаъ кхаьчар: 1979 шера 4 марта СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш чакхдаха лаьрхIад. Дизельно-заготовительни цеха мастера Хакиев Аьхмада Iуйранарча планерке болхлошка аьлар:

— Из вай мехка чIоагIа лоархIаме гIулакх да. Цунга наьха сакне кийчдала деза. Керттердар да смени задамеш тIехкхоачаш а еш хоржамаш дола ди планал тIехкхачаш продукци арахецарца белгалдаккхар, из продукци сборочни цехашка дIалушие а чакхълргйолаш дIачуяллар.

Мастера дешаш хIараннеь дег чу дужаш дар.

Грозненски локомотивни депо керттера цех я дизельно-заготовительни яр. Цо латхалаш, тепловозий агрегаташ цахаддаш лоаттаярах тийша да подъемочни а предприято локомотиваш ремонт яра кхача тайдай а план кхоачашъяр.

Хьалхле лелаерашкара хьокхам йийбеш я кхыча цехий коллективаш. Январь бетта хьалхарча декада задани дизельно-заготовительни цеха болхлоша лоархIам болаш тIехкхоачашъяьй. Цу юкъа лакха оасарле йолаш къахьийтад слесара коммунистически къахьегама ударника Вахтин Павла. Говза слесарь 1980 шера март бетта чотах къахьегаш ва хIанз. Иштта дикача къахьегамца белгалбаьннаб укх шера слесараш Ширягин Анатолий, Амерханов Александр, Морозов Анатолий, Адамов Владимир, кхыбараш.

СССР Лакхехьарча Совета хоржамашка кийчлуш дизельно-заготовительни цеха коллективо дош деннад узлаши агрегаташи тоаяра укх шера хьалхарча квартала задани хоржамаш хулача денга кхоачашъе.

Г. АНОХОВ.

Лаьрхlар кхоачашдаьд

ТIаийца социалистически декхараш тIехкхоачашдеш чакхдаьккхад дIадаха шу «Новогрозненский» совхоза хьайбаш лелаераша. 38.5 тонн дулхи 281 тонн шурен пачхьалкхенна дIасийнай оаха. Совккарчул 6 тонн дукхагIа дулхи 43 тонн дукхагIа шурен я из.

Денгара денга шерагIа ярж хьайбаш лелаерашта юкъера социалистически яхь. Хедданза яхье хьалха латташ хьабоагIа дояркаш Итиева Марият, Даудова Хадижат, Курбанова Майсари. ХIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 2500 килограмм шура яьккхай царех хIаране. ТIаккха хьайбашта дика Iуналдеш ба слоткнаш Аюбов Мовлди, Манкуев Даян. Доахана гIулакх дераша рационах доагIаш дола дорцъар лу хьайбашта.

Ферм болхлой йоакхо а еш, Iан замалахьа отталь моральни материальни стимулаш а.

Пятилетка дийлагIча шера а иштта толамаш даха торонаш я тха фермe. Помещенеш лерттIа тоалье, цхьан шерал ах шерал тоъам хилал Iалашдаьд доакъар.

А. ДЖАБРАИЛОВ.
Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза шурий ферма бригадир.

ВОДИТЕЛИЙ ХЬОКХАМАШ

«Сельхозтехника» Пачхьалкхен комитета вай республика объединенешта юкъе къонагIьяр я Наьсарера объединеня. ХIаьта а цун коллектива массеки шера кхийнад районе а цул гаьнна араха а дикача гIулакхашца ше дIайовзийта. Тайп-тайпарча организацешта, колхозашта, совхозашта гIулакхаш деш 120 совгIа автомашин, дукха трактораш, кхыйола техника я объединене. Эксплуатаце отдела начальника Мальсагов Iийсас дувц автотранспорто Iен шийлача хана беча балхах:

— Керттерча даькъе тха водителаша хIанз кхоачашду балхаш гIишлон материалаш кхухьийта да. — йоах цо. — Уж балхаш къаьстта дукха Iайнад хIана наькъаш дехкача а тоадеча а, цIеношн производствени объекташ хьалъеча организацешка. Масала, хIара дийнахьа 20—30 автомашин ехаш заявкаш тел ДРСУ (наькъаш тоадечен дехкачен управлене), РСУ (ремонтно - гIишлон управлене), 12—15 машин ехаш — потребительски кооперацe, иштта кхычар. Укх деношка объединене машинашца мухь дIа-юха кхухьаш тIаьах тарта предприятии организацие я. ХIара дийнахьа 85—87 автомашин арайоал царна гIулакх де, хIаьта пленагIа арайла езараш кIезигагIа я: ерригача транспортах 85 процент.

— Иштта автопарк кийча хилар дукхагIча даькъе водителаш цIенкашта къахьегаши шоай балха бехктоаккхам бовзаши хилар вIаштIехьдоалийт, — йоах цо аьннача тIатохаш, гаражка заведующе Евлоев Валас. — Шийлача хана машинаш чуоттае заьрххIа боксаш, ехар тоае ма-хетта ремонтни база, запасной оатхалаш яларе, 90 процентата кхоачаш хургъяр автопарк арахецара коэффициент.

Машенашта профилактика яра, капитальни а юкъера а ремонт яра эша тороаш йиаза еце а, графикагIа технически гIулакх де доагIаш йола ях машин мара сеца латтийтац шоферашен цар новкъосташа - ремонтникаша. Гараже сий деш цIераш йоах товара Гаадиев Махьмада, мотористе Аушев Султана, электрооборудовани тоаеш волча Мержоев Мусай, вулканизаторщика Покостхоев Аьхьяди. Къаьстта дукха болх ба моторашн тоадеча вехе. Шиъ-ах — кхоъ ди мара доадац Аушева мотора ремонт еш, цун цехерча торонашка диллача дика хьокхам ба из. хIанз аьлча тоаргиш а моторахи тоадер я — шийкхе цех цхьан цIагIа я. цу даькъе а мотористага цхьа са мара боацаш.

Халонаш наьсло а, водителий коллективо толаме кхоачашдаьд пятилетка дIадаьннача шерашка тIаийца социалистически декхараш. Дукхьал 1978 шера предприятешта организацешта 813 эзар сома маьха гIулакх де дезаш яр коллектив планагIа, хIаьта цо бабб 858 эзар сома маьха болх, кхыта дешашка аьлча 425 эзар тонн мукхь дIа-юха бахьа безача 451,4 эзар тонн бихьаб.

Предприяте водителашта юкъе дизагIбараш бувц Газдиев Масаудиин. Белоо Закрен — цу шинне дIадаьннача шера Ростовски областе яат чузца бахача мах бола совгIаташ, баркала грамоташ елар. Цар машинаш массаза а болх бе кийча хул.

Диъ шера планаш кхоачашъяь водителаш ба объединене. Масала, пятилетка хьалхарча кхаь шера 1156,1 эзар тоннокилометр кхоачашъяьй, цу хьокхамца лаьрхIача, Пагоев Мусас планагIа 856,1 эзар йоагIача, е — 135 процент; Белхароев Султана — 1151 эзар тоннокилометр (134 процент), Дзауров Iамирхана — 617 эзар тарта тоннокилометр (120 процент). Хьалха латтача шоферашта тIехьаккхаш къахьет водителаша Алхастов Дауда, Аушев Бахьаудина, Пугоев Iийсас, Нальгиев Аьхьмада, кхычар.

Водителий коллектива болх къахьагIа бIаргабайтара яла йиш я: дIадаьннача шера районе чуйийцача дерригача ка болча алатех 6 эзар гектара тIара даьккхар цар [illegible] пачхьалкхен пункташка дIадихьад; иштта дIайихьай 500 гектара тIара чуйийца хьажкIаш а.

Кердача шера кхы а доккхагIа декхараш кхоачашде лерхI коллективо. Цар тIаийцача социалистически декхарашца я укх тайпара пункташ: предприятешта организацешта 840 эзар сома маьха гIулакх делга; автопарк кийча хилийтара коэффициент 88 процентал кIезигагIа ца хулийтилга; шера хулача технически хьажарга автомашинаш соахкарчул дикагIа а ханал хьалха а кийчъелга; къахьегама дисциплина массала а лакха лоаттаелга, иштта кхы а.

Теша безам боагIа, шоаш лаьрхIар «Сельхозтехника» водителаша кхоачашдергхилярах.

З. ДАУРБЕКОВ.

4 марта—СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш

Барт-цхьоагIо йолча хьале

Аргунски «Пищемаш» яхача завода механически цехе вIашагIкхийттабар болхлой, инженерно-технически балхахойи гIулакхера нахи. Наха тургдолча метте хьалтеха доахи лоунгаш — «ТIехдика къахьегарца накъагIоргда СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта!», «КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеш — вахаре!», «Сийле хийла коммунизм хьалъеш доаллача сийлахь-доккхача советски халкъа!»

СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа кандидат оттавара хетаь хоржамашта хьадхара собрани хьайийллар заводе завкома председатела И. Э. Гелаева. Цо къамаьл де дош лу электросварщика Х. Д. Сулейманова.

— Вай коллектива доккха сий а деш болхьо еннай, — аьлар цо, — мехка доал деча лакхерча оргаце вахийта кандидат белгалдаьккха. Аз предложеня лу РСФСР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа СССР йIагачен кхачани промышленноста а бытовой приборашта а йолча машиностроене министр Пудков Иван Иванович оттае, — аьлар.

Къамаьл дечо дIайоашийтар кандидаталла оттаеа лаьрхIачун биографи. 1940 шера Серео Орджоникидзе цIерагIа Московски авиационни институт чакхъяьнцай И. И. Пудкова. Цул тIехьагIа 29 шера болх баьб авиационни промышленноста министерства цхьан заводе. Цу юкъа мугIарерча инженерагара-конструкторгара дIаволавенна вай мехка авиационни промышленноста моторашк деча эггара йоккхагIа йолчарех цхьан завода кулгалхочунга кхоачаш лакхвенна.

1966 шера И. И. Пудков министра хьалхарча заместителалла, хIаьта 1977 шера СССР йIагачен кхачани промышленноста а бытовой приборашта а йолча машиностроене министралла чIоагIву. Ше беш бола боккха производственни болх хадданза партийни общественни гIуллакхаца бувзаш лелабеш ва из.

Даьхенна хьалхаца доккхий хIамаш карагIдуьйларах Ленина, Октябрьски Революце, Къахьегама Цlеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаш а ях медаль а еннай цунна. Из Ленински преме лауреат а ва.

Трибуна тIа ва слесарий-сборщикий бригадир Ж. Васулханов.

— СССР Лакхехьарча Совета депутат хилара хьехкна са дукхаза а И. И. Пудковца вIашагIкхстараш хинад. Шийна хьалхашка этта молагIа чоаахкане дешаш кхетамца, сиха къоастаде могаш из волга дайзад сона. Аз дета бокхха лоIам хулаш хьалхоац мехка доал деча лакхерча оргаце депутаталла харжа цох кандидат ве аьнна предложеня.

Иштта цун кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир собране завода партбюро секретара В. А.-М. Байдаева, керттерча инженера Е. И. Самуилова, токарий-револьверщикий бригадира Х. Б. Османова.

Собране даьха лоацаш а къамаьл деш а хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов.

Массава цхьан дагара волаш бар гулбенначар тIаийца соцам: РСФСР-гара № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа СССР йIагачен кхачани промышленноста а бытовой приборашта а йолча машиностроене министр Пудков Иван Иванович кандидаталла оттае.

* * *

Торжественни хьале чакхъяьлар Ножай-Юртовски района Гагарина цIерагIча колхоза колхозхой хоржамашта хьаллира собрани. Из хьайийллар колхоза профкоме председатела М. Айдарсолтанова.

— Вай коллектива сийлен болхьо еннай СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа вийна белгалдаьккхара, — аьлар цо. — Аз предложеня лу Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 676 йолча Ножай-Юртовски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа колхоза хьалхалатта тхьамка лелаер, комсорг Бибиева Масра Исраиловна кандидаталла оттае.

Къамаьл дечо гулбеннараша дIайоашийт М. И. Бибиевай биография. Колхозе болх бе йолаенний из 1974 шера школа чакхъяьнна йоаллаше а. Юкъхьанца деиз къонача йоIо дIагайтар ше дисциплина йолаш, къахьегам безаш йолга. Тхьамка кхедаш йолча цо хIара шера тIехкхоачашдъо плановни задамеш а социалистически декхараш а. Соахка шийна тIачIоагIъелча хIара гектара тIара доггъадаьча тхьамкай 46 центнер яьккхар цо. Из дика тIех кул юкъера лаьрхIача бригадо а колхозо а даькхачунга диллача.

Бибиева Масра Исраиловнас хIанз кхоачашдьй тхьамка кхедара йола шийн иттлагIа пятилетка. 1980 шу чакхдалалехьа кхы а цхьаьнга цхьа пятилетка кхоачашъяра декхар шийна тIаийцад цо. Комсолка М. И. Бибиева хьинера дакъа лоацаш я юрта а колхоза а общественни вахаре юкъе.

Хьалхалаттача колхозхочун кандидатуре хьаллоацаш къамаьлаш дир собране колхоза тракторни бригада бригадира гIокчо С. Албакова, Зандакски юкъерча школа завуча Л. В. Горбуновас, комсомольско-кагирарой звеной звеньевас Р. Ахмедовас, тхьамка лелаеча звеной звеньевас, Ленина ордена кавалера А. Кхироевас, парторганизаце секретара М. М. Мацаева.

Собране хинначар, массава цхьан дагара а волаш, соцам тIаийцар: Нохч-ГIалгIай АССР-гара № 676 йолча Ножай-Юртовски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа Гагарина цIерагIча колхоза тхьамка лелаер Бибиева Масра Исраиловна кандидаталла оттае.

ДЕПУТАТАЛЛА ХАРЖА КАНДИДАТАЛЛА ОТТАВАЬВ

«Грозэнерго» районни энергетически управлене шоллагIча йIоахала электроцентрала цIеча уголоке болхлойи инженерно-технически балхахойи, гIулакхерча наьхен собрани хилар СССР 50 шу дизара цIерагIча химически завода аппаратчица Черкунова Лидия Кузьминична СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат харжар къаллацара хетаь.

Трибуна тIа ше къамаьл деш электрически цеха начальника Юрий Григорьевич Курбанова кIаьд ца лун къахьегаш хьайоагIача къахьегамчун биографи йийцар. хIаьта энергетикашта цо могадир химикаша аппаратчица Л. К. Черкунова депутаталла харжа кандидат оттаяр хьаллаца. Цул тIехьагIа къамаьл дир химически цеха мастера Фатьянов Анатоле, йIоахала тIахьожамен автоматикан цеха начальника Седалов Николая.

Энергетикаша цхьа барт болаш хьаллаьцар Л. К. Черкунова депутаталла кандидат оттаяр.

К. СУРУДЖАНЦ.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

Болх мишта бу шун агитпункто?

СССР Лакхехьарча Совете хоржамашта кийчо ехкен уж чакхдоахилген боккхачу лоархIаме да наькъа къахьегамен политически хьинар дIахо ккы а айдера дакъе. Цунга хьежжа города партийни организацеш декхарийла я хIана ерригача къахьегама коллективашкара, нах балача моттигашкара наькъа ерригa категореш чу а лоацаш шерра агитационно-массови болх боаржабе.

Цу гIуланкха эша кьалаш городе долаш да. Предприятешка, организацешка, учреждецешка кьаьй 165 агитпункт.

Хоаш да, агитпункт чуйола цIа сапаргIата, цIена, безаме хила дезалга. Цига хила еза радиоточка е радиоприемник, телевизор, наха ловзя шашкаш, шахматаш, домино. Уж Iалашье еза керда газеташца, журналашца, политически литератураца. Къаьстта хилалза даргдац цига СССР, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Конституцеш, «СССР Лакхехьарчи Советс хоржамаш дарах» дола Закон. Лозунгашца, плакаташца лертт'а гIеран чуреи кийчъяь а хила еза агитпункташ. Уж дерригa хьалаш ца хилча атта агитпункте баха безам оттаргбац наьха.

Бакъда, из дерригa хилча в далац гIулакх. Цига хадлаза организаторски политико-массови болх беш агитколлективаш хулга Iалашде дезаш я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахама кулгалхой.

Хоржамашца бувзабенна беррига болх тIаберзабаь хила беза производства эффективности балха дикали айяра, ерригача пятилетка а 1979 шера а планашн социалистически декхараш хаьал хьаьнха кхочашдара, къахьегамхоша лелаю социалистически яхь нердачо боарам тIа йоаккхаш йоаржаяра. Иштта лоархIам бе боагIа нах цIенхаштта вай бахара нормаш, коммунистически морала принципаш кхочашъеш, мещански психологеца, буржуазни идеологеца машар боацаш, советски патриотизман социалистически интернационализман идеяшта тешаме болаш хьалкхебара.

Цу дакъе цхьайола дика опыт Iоаьй СССР Лакхехьарча Советс хоржамаш дора беш бола кийчон болх хьалха санна хIана а дерттIа дIаболабаь лелабеча кооперативни техникумерча, вагонни депорча, химикий культура Дворецерча агитпункташа. Уж хоза лоттам болаш кийчъяь я. Цига хан-хеннахьа дежурство лелаеш агитатораш хул, безаме гIаац нах. IIаьта хьажа, ладугIа, деша царна мел эшар долаш да цар агитационни кхуврчешка. Цхьай балха планашка хьежжа каст-каста мероприятеш чакхйоах.

Бакъда, укх деноцка баьча тохкамо хьахьекхар, дукхача городерча агитпунктана хIана а тIехьа СССР Лакхехьарча Советс хоржамашца дувзаденна шоай декхараш ледара кхоачаьдеш хилар. Хьайийла а болх беш е хила езача хана царех цхьаяраш чIегаш доахнеш в кийсьелар. Дикадар ала хала да Октябрьски бурувтохара балхий управленерча, Малхбоалея электрически сетерча, № 15 йолча юкъерча школерча а иштта цхьайолча кхыта моттигашкарча а агитпунктех. Цар агитпункташ чуйола цIецош тишен бIехен да. Цхьайолча школашка агитпункташта хьожадаь цIекош зIамига да, хIеьта моттигаш я уж ттоцка йолаш а.

Из иштта нийслургдацар цу коллективай партийни организацеш, боахама кулгалхой цу деша бе боагIа лоархIам беш баларе.

Дукиханахьа хIанз а оарцагIбиьннабац агитпунктай балха планаш оттаяра, дежурство ледаяра графекаш оттаяьш, баь болх дIалабеш дола журналаш дац, предложенеш, критически замечанеш хьагулъяра хIама дац.

Цхьайолчи агитпунктай агитаторий балха тIа чIоагIъенна дIаяттай зене йола практика. Харжархой списканаш оттайчен царга юхахьежачи шоай балха декхар дакъча санна кхы хIама ца деш Iа уж. Иа кхы ла йиш йолаш дац. Парте районни комитеташа доагIар диказа хьодеха деза иштта ледара агитаторийн политинформаторийн болх лелабеча партийни организацешкара. Цар дицдалийта йиш яц хьалхе а оттаьча планагIа шоашта тIачIоагIъяьча кварталашка дIа а ухаш цига бахече нахаца беседаш е, царна ловраш дIадехараш довза, хаттарашта жопаш тела агитатораши политинформаторашн декхарийла хилар.

Партийни организацеш агитколлективайн политинформаторий группайн кулгалхоша цхьана агитационно-массови болх эргабахеш тоабара даим балха керда формаш леха езаш я. Геттара бакъахьа хургда, нагахьа санна наха безаме а хеташ дакъа лоацаш йола, хаттарийн жопийн сайренаш, детахьара журналаш, къонача харжархой сайренаш, революце, тIема, къахьегама ветеранашца вIашагIкхетараш санна йола мероприятеш каст-каста чакхйоахийта Iалащдой.

Массанахьа деце а дукхача моттигашка улицай, поселкай цIейш чакхдахара торонаш йолаш я. Цига хьокха мегаргда социалистически демократе бапкалнаш къаьсто хьагойташ дола фильмаш, кхыдараш.

ХIара агитпункте хиланза даргдоацы хIама санна вIаштIехьданкха деза правови, медицински, педагогически темаех консультацеш телга. ХIаьта из хургйола ха хьалхе а белгалйоаккхаш объявленеш хьалтоха а еза.

Тахан хоржамашта хетабаь беш бола беррига кхетама болх тIаберзабаь хила беза коммунизм хьалъяра, машар чIоагIбара КПСС ЦК, цун Политбюро, КПСС ЦК Генеральни секретаре, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева ше кIаьд ца лушн берхатем беш боза болх масех оагIонгахьара дIабоханийтара. СССР кердача Конституце керттерча положенешта пропаганда яра, советски хоржамий система демократизм дIагойтара. Из шоаш деча хана Керттерча Законо граждански луча боаьонех дуцаш санна пачхьалкхен хьалхашкара цар шоай декхараш а диш ца дойтийта а хьадеха деза.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахама кулгалхоша теркал де доагIа хоржамашта кийчо еча уж чакхдоахачен хана Совтий, боахама а кхыча оргаций а болх тоабелга дIадехаш дукха предложенеш, хаттараш тьалаша оттаргхилар. Цудухьа боккхача лоархIаме да хьеж ца беш цу хаттарашта сиха жопаш телга, кьча критически замечаней хьаьнехьа эшар делга, наха вIадехараш теркал ца дерашна, бюрократизм лелаершца машар боацаш хулга.

Мехка лакхерча законодательни органе бахийта винадаш белгалбеехаш вай хIанз чакхйоаккхаш йола кампани Iалаьмате йоккха политически лоархIам болаш я. ТIаккха цитара хьадоагIа ленински партена гонахьа кхы чIоагIагIа кхотаденна, къахьегамен политически вахаре кхы а дIиьхегIа хинна. 4 марта хургйолча хоржамашта вай накъадаха дезаш хилар.

И. ГЕТТА,
КПСС Грозненски горкома пропаганда агитаци отдела заведующий.

IИЛМА – ПРОИЗВОДСТВАНА

Сага кулгашта мара ца кхаьчийга хинна автомобила дукхача оаттхалашта еш йола сварка хIанзчул тIехьагIа «АвтоЗИЛ» яхача московски объединенешта электроника ергьи. ХIаьта хIанз а «АвтоЗИЛа» конвейереш тIа автомобила пабиташта сварки ирка дувзадинна балхаш шийна дIатIанийцад ерритача операцей оптимальни режим уж дакъа хIама доацаш дика хулгеи Iалашдеча электронни хьовно. «Украина Iилмай Академи — «АвтоЗИЛ» яхача программага хьежжа кхоачашдаь балхаш — тха институтен столични объединенеш болхдоша тIьо шу совгIча хана цхьана ладу гIулакхаш дIахо дахьар.

Б. ПАТОН,
УССР Iилмай Академе президент, Е. О. Патона цIерагIча электросварка института директор.

ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА ТОАЕРГЬЯ

Малгобекски районе болх беш я 400 совгIа сел чувоагIа «Знание» яхача общества 25 юкхьанцара организаци. Цу общества членаш ба боахамий кулгалхой, юрта боахама специалисташ, промышленни предприятей инженерно-технически балхахой, хьехархой, медицини болхлой.

ХIанз дукха ха йоацаш хилар «Знание» яхача городской общества правлене пленум. Пленума балха юкъе дакъа лоацаш бар пленума членаш, идеологически балха бола юкхьанцарча партийни организацей секретарий заместителаш. Цу пленуме дийцар «Бахача наха къахьегама кхетам балараха къахьегамхой халкьбахама планаши тIайица социалистически декхараши кхоачашдара тIаберзабара партийни организацешта новкъостал дарахя болча «Знание» яхача общества Малгобекски городской организаце балхахи» дола доаш. Пленумо боагIача бесса мах беш бийцар правлене президиума а юкхьанцарча организацей а болх. «Знание» общества городской организаце лекционни пропаганда балха керттердар парте XXV съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева книжкай, советски экономика, турчен арахьарчен политика лоархIамеча проблемаех долча къамаьлий положенеши маьодани къахьегамхошта дIайоавзийтар хилар белгалдаьккхар.

КПСС XXV съезд хиначул тIехьа района къахьегамхошта йийшай экономически, Iилма-технически декпашта хетаьь 7 эзар совгIа лекци, ерригa йийпарешца лоархIам бича 47,7 процент.

Шоаш еша лекцешка социалистически яхье хьалхалаттараштa А. З. Гаиева, А. Я. Сальникова, Х. Ш. Хантемирова карагIдаьнна дика хIамаш, массанахьа а дIаярнаш латта «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний болам шерра дIабовзийт городской организаце лектораша.

Экономически знаменитен дикагIйолча опытан дика пропаганда ю УБР, «Малгобекнефть» НГДУ, ВГПЗ, «Кавказе совхоза юкхьанцарча организацей лектораша.

Белгалдаьхача дика дарашта нийсса балха тIа дукха кхоачамбоацараш хилар а белгалдаьккхар пленумо. «Знание» яхача общества городской организаце правлене парте XXV съезда, КПСС ЦК Пленумий материалашта вIоарита чулоацам болаш пропаганда яра йолаш йолча торонех. Iилманех, техникан, дикагIйолча опытан, производства эффективность лакхъечен карагIдаьннарех дикагIа пайде эцара партийни организацешта, къахьегама коллективашта де доагIача тайпара новкъостал дац хIанз а. Иштта каст-каста идейно-политически нравственни кхетамца бувзам болаш хилаш къахьегама кхетам болара болх.

ХIанз а экономически знаменитен дикагIйолча опытан еча пропаганда тематически чулоацама эсала тIахьожаш лоаттабу городской организаце правлене. Цхьайола лекцеш ей Iилма-методически чулоацам доха болаш, ладугIарий хьаштий, производства декхарий лоархIам ца беш.

Лекторий кадраш кийчъяреи Iомаярен система яц общества городской организаце. Кхаш йола лекцеш лерттIа рецензеш еш, ладугIаш чакхъяхац методически секцеша.

1979 шера январь бетта хагирхошта къахьегама кхетам балара «Знание» яхача общества городской организаце правлене хоадам болла мероприятеш оттаергйолаш я. Укхаза района къахьегамхошта юкъе Iилмана, техникана, экономикана, иштта дикагIйолча опыта пропаганда яр пайдаергIа хургдолаш тоаеш дезалга дIахайтад.

«Знание» яхача общества городской организаце правленегара лекционни пропаганда дикала тIахьожам лоаттабелга, хIара лекци вIоарита чулоацам болаш, ладугIараш тешабеш, партийни принци[illegible] болаш хулийталга, ладугIарий хаттарашта хоадам болла жопаш телара, советски наьха хьалхетгамца коммунистически отношенеш хургйола гIулакхаш вIаштIехьдоаккхалга хьадехар.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадехара цхьайола мероприятеш оттаьй «Знание» общества президиумо. Укх январь бетта чакхъяргья юкхьанцарча организацей собранеш. Укхаза бувцаргба пленума соцам, иштта белгалйоахаргья лекционни пропаганда тоаяра, юкхьанцарча организацей партийни организацешцара бувзам чIоагIбара, бахача наха къахьегама кхетам балари, халкъа боахама планаш, тIайица социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой тIаберзабераш царна новкъостал дара мероприятеш.

Цу дерригенца тоаберзба «Знание» общества городской организаце болх.

Н. БОЙКО,
«Знание» общества Малгобекски городской организаце белхахоаье се[illegible].

Дукхача шерашка тIехьаюсаш пачхьалкхен декхар тIадусаш хьаера Грозненски кога гIирс беча фабрика коллектив. Иштта дIахо къахьега йиш йоацилга кхетадаьча предприяте кулгалхоша, обществени организацеша шоай коллектива болх цIенхашта тоабара тIесрзаь организационно-технически мероприятеш белгал я яьха, уж чакхъяьхар соахка. Цудухьа цар вIаштIехьдаьлар дикача къахьегама толамаш ца пятилетка кхоалагIа шу чакхдаккха. Валови продукци арахецаре шера план 113,1 процент кхоачаш а я, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар фабрика болхлоша 720 эзар соме маькха тайп-тайпара продукци. Товарни продукци маьхала яьккхара пачхьалкхен план 101,8 процент кхоачашдьай цар. Заданел совгIа маьхала яьнтар 102 эзар сом мах бола продукци. Шера планал совгIа арахийцар 3-1100 пар кога гIирс.

Дикка тIехкхочашйяр фабрика коллективо дерригача технико-экономически хьоккамий шера план а. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхьалкхен план 108,4 процент кхоачаш а я, из лакхъяре чотагIа арахийцай заданел совгIа ера мел хийца продукци. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах соахка цо производства кходир 200 эзар гаргга сом. ЦхьоалагIча сортагIа арахецаш бола кога гIирс планагIа 79,4 процент хила безача арахийцар 79,7 процент. Производствана юкъейоаллача кердача кийттача моделех тега болабир соахка кога гIирс.

ДIадахача шера шоаш даьха къахьегама толамаш тIатIа тоадеш къахьегаш ба фабрика болхлой пятилетка дикьлагIча шера а. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денна сийлеца накъабахара къахьегама вахте оттача цар дикка тIехкхочашъяьй январь бетта хьалхарча декада задани. Уж къахьегама толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, хIанзлехьа иттлагIча пятилетка дикь шера заданеш кхоачашъяь итташ болхлой ба укхаза. Пхе шера план шин шерех ах шерех кхоачангьяьй кога гIирс тегача моторуистка Алганова Совдат Салмановнас, СССР керда Конституци тIайица шу дикача дийнахьа дешо тIайоагIача пятилетка календарагIа кхьахьегаш ва штамповщик Мурадьянц Иван Христофорович. хIанзлехьа пятилетка дикь шера задани кхоачашъяьй кога гIирс бераша Орлова Валентина Сергеевнас, Гайтукаева Хамсата, Аслаханова Аймане, кхы дукхачар. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачаш а еш, шоаш хьабу кога гIирс дика мара хиянйтац цар.

Пятилетка дикьлагIа шу хьинарерча къахьегамца белгалдаьккхара доккхий декхараш тIайийлад фабрика болхлоша. Продукци маьхала яьккхара пятилетка дикьлагIча шера план хаьал дикь ди хьалха кхоачаш а аь планал совгIа бIаь эзар соме маьха товарни продукци маьхала яьккха, къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул ах процент лакхъе, цхьоалагIча сортагIа арахеца продукци заданел ах процент дукхагIа хилийта, кердача тIсьаь моделах кога гIирс тега болабе, арахецача товарни продукцега дIабода мах лохберах производствана 30 эзар сом кхоаде.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: пятилетка задени шин шерех ах шерех кхоачашъяь йола кога гIирс тега моторуистка С. Алганова.

Н. ВЛИЕВА сурт.

Тешам болар

Кхо шу хьалхагIа шоай юртара школа йистелккхара хетаьлча сайрене Вагуева Зайдета хьажкайкадир: «ХIаьта хIанз дика доярка хила хьошаргья со. Адуева Юсапа Тамари морг». Ший балха йоккхача говзахча, орден лелечул, Адуева Тамарена карагIдувла сийлахьа гIулакхаш чIоаггIа гIордаьннадар цу хана: къахьегама чIоаггIа тIера хилерах совхозе, районе доархIашн хамбеши яр из, собрани массаза хул президиуме хоржар. Духхьал дIа цец-аматIа баьнна бер-кх хьона мах: из кхалсаг доллача хIамах мишта лоархIаю, массе метте яхача мишта кхоаю? Яла бер а хилча! Дийнахьа а бус а ферме хул, хIанта а цун бIарг тIахкхачарах кхы юхамачтхьа ца доалаш онлабаьннад бераш. дегIа тIа, кога тIа тIебкаха хоза гIирс бе, даьм дизе хул. Цуна тIачIоагIдаь доаьш Iуйна дий, ханнахьа хий моладий, цIена хул. Обществени балха тIа эттара хьинар долчарех цаI я.

Школа йистелккхача йоIо цу йоккхача, торжественни сайрене деча хьажаьлага ладувгIаш, цу безамеча дог делачо, Iаьрика бIарг-цIацкъам долаш йолча йоIа къахьегам дукха безаш хиларах доккхал деш ягIар Тамара Юсуповна. Циргача дагадехар цувна.

Цкъа цхьаьи сарахьа 8-ча классе деша ягIа йиIигаш йолча хьешалтагIа ера Тамара. Духхьал дIа, хагирхоех бIарг тоха, дешархошца къамьал де, уж фу лаьрхIа ба ха дагатьа. Цхьа дош дар Тамарена чIоаггIа дагадоаллаш: школа йистелккхачул тIехьагIа цхьанахьа кхычакьа дIаяха, фуннагIа-моллагIа даь а институте, моллагIа хинна а институт цIи хилчакьа. Кхы цун баье а боацаш, деша яха хIана гIерт йиIигаш, укхаза, шоай юртарча ферме балха ца йоагIаш? Из, Адуева Тамаре, лоархIеш яц? Цун гIулакхеш дувп газеташ тIа а телевиденен радио чуи гIойла а, хьаьнала къахьегарах совгIаташ тел, боккха, дика вIашагIкхийтта дезал а ба, эшаш хIама дац гIад а яха дIаяхар мара, из доецаш алаьх а да — моллагIа къоакха а хьагаргйолаш: кхо бIаь сом. хIаьта цкъаза дукхагIа а, зIамига йоацаш премеш а нйю... Кхы фу эш... Институте а гIо хьай безам бале, сего бехк боаккхаргбац, шортта ма-бий балха боллашехьа а, заочно, вузаш йистеяьа них.

Иштта къамаьл хилар цун бархIагIча классе деша ягIача йиIигашца, царца яр Багуева Зайдат а. Седкъай санна лепар массане бIаргаш, ше-ше хьалханкха доша ала гIертар, цул дикагIа ерер я яхаш къувсар институташ, цхьа профессеш а яр ювцаш — уж цIанкха хьоахаеш а хезаьдер Тамарена. ЙиIигий кIезиг-дукха сатийначул тIехьагIа аьлар цо: — сакъердаме хIамаш дукха хезад сона укхаза шутара йиIигаш, хIаьта хIанз оаш сога ладугIалаш. ТIаккха хьажкадашта къамьал доладир цо: доярка профессе хозал сенех латт, из мел эшаш сий долаш болх ба. Цу тайпара къамаьлаш дукха а хулар Адуева Тамаре.

Йиигаш 10-ча классе дIачуяьлча мара ходаланзар цун дега ший къамаьлашца ше цар дегашка дика гI тессалга. ХIанз деш хиннараш цхьалха къамаьлаш дацар, дукхача дешашка дувзадена къамаьлаш дар. Деша ягIача йиIигаша цкъа дийхар Тамора балха йолча баха, цо деттача доахкага хьажа, цо балха ди мишта чакхдоаккх хьажа баха шоашта мукъа балар. Из дика хийтар Тамара Юсуповнана: долчe, цун дешаш цар дIанийцад хьона. Цитта сакхийра цун дика сиенa ферме балха йоагIаргйолгах.

Иштта дахе а лаьхар йиIигаш, селхан ятт классаш яьхараш, комсомолкаш. Шоаш балха дIаэцилга дийхар цар, эце а Адуева Тамара балха йолча ферме. ЙиIигаша яхар кхоачашдир, Iимерза тIанийцар уж. Цар шоаш дехар дерах хургйолча доярий хьаькимча а кима дIаэттар Адуева Юсапа Тамара.

Хьайбай боахамера хьалхара юкьигаш атта яцер Зайдата цун незащтех. Долла хIама керда дIадоладе дезаш бар уж. Атта гIулакх хиннадацар доярийл. Бакъда, лалла яр дика, хьаьлгьал дола, цана санна Iимерза Тамара...

Долла хIама теркалдеш, тIагIертта Iомайора Зайдата доахан деттара говзал. Хьалхашка мел увтта халонаш эшайора.

Цудухьа яр Тамара Юсуповна сел гIадъяха а — СССР Лакхехьарча Совета Къамий Советe депутаталла харжа кандидаташ оттабара хетаьлча совхозни собранe ше яхелча, хIанз совхозе дикагIа йола доярка йолча Вагуева Зайдат Салмаевнай цIи бригадира Батукаев Гехос яьккхача хана.

Цудухьа яр Тамара Юсуповна сел гIадъяха а.

Тамара Юсуповнас раьза хинна хьалльацар из предложени. ГIадъяхе тIоераш тохар цо Зайдатах дег-тIара, дика дош массаза ал. ХIаьта Зайдатах чIоагIа хестеш къамаьлаш дир Мичурина цIерагIча цар совхоза директора Вала Якубович Зелимханова, керттерча агронома Алаудин Мажидович Мажидова, хьайбай цеха начальника Муса Усманович Исмаилова. Кхы ягIа сатохадаланзар Тамарена а: ший дег тIара дош аьлар. Дог айдения ше къамаьл деча хана цо хьахайкадир, ший йоI санна шийна йовзаш йолча Зайдата коллектива шейх бенна тешам боабергбоацилгех ше дог тийша хилар.

Собрани чакхъяьннначул тIехьагIа Гехо Махмудович Ватукаевгара дийхар из алхха Багуева Зайдата кандидатура Iейха ялара маIаш малагIа да цо дувцар.

— Аз Зайдата, кандидатура еннай, — аьлар цо, — из хьалха латта производственница, хьаькъала, хагирхой тхьамада, шийна тIадилла гIулакх кхоачашдеш йолаш дал. Сел зIамига ше йоллашехьа а — 21 шу даьннад цун — массаза а пайдане хьехам хул цун бала, эшшача метте новкъоста оарцагIйоал. Инициатива йолаш, комсомолка, коммунистически къахьегама ударник я.

ХIаьта боахама кулгалхочо Вала Якубович Зелимханова аьлар:

— ЧIоагIа сийлахьа гIулакх кхьачад тха коллективага — Союза Iаьдала лакхехьарча органе кандидатура оттаелга а из кандидатура комсомолкана Багуева Зайдата кхоачаелга а. Школа йистелккха ма-яьллинге а еннай из тхоца балха, сиха Iомаяьй доярка говзал. Шийх бенна тешам боабергбац Багуева Зайдата. Цунах дог тийша я ерригa коллектив.

Багуева Зайдатица къа[illegible] хилар са. СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа хье кандидаталла оттаяр мишта лаьрхIар Iа, аьнна шийга даьча хаттара цо жоп делар:

— Дег тIара баркал оал аз Адуева Юсапа Тамарена. Цо новкъостал даьд сона опытни болхло а хинна дIаоттара. ХIанз, со се болх беш йолча хана а, ду цо сона новкъостал. 1979 шера хIара кхоабача Iаттагара кхоккха эзар килограмм шура яккха лаьрхIад аз, хIаьта из совгIакарчул дукха дукхагIа а я. Вакъдар аьлча, дог гIоадоаккхашн динен хет, совхозе коллективо сел чIоагIа сий даь се айяр, хIаьта сайх бенна тешам со боа ца бе а хьожаргья.

Тахан 10-ча пятилетка дикьлагIча шера къахьегама вахте латт Багуева Зайдат. Ший беррига низ тIабахийтаб цо Мичурина цIерагIча совхоза ерригача коллективаца цхьана пятилетка 4-ча шера заданеш хаьал хьалха кхоачашъяра юкъе шийгара доаттIаш дола дакъа лацара.

Петр ПОПОВ,
журналист.

КПСС XXV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

ДОАГОРА-ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ БАЛАНС: ДЕГIААХАРА ТЕНДЕНЦИ

Нах хьагIарашка баьхача хана цIи «кераIомаярда» дIадолледалар адамлен оккаралах хьакъастари цивилизаце новкъа ялари. Цун вахар, цун прогресс хIанз а тIехьа дукхача дакъе Прометея нахага кхачийтача цуцIерах тийша я. Из хIама къаьсто гучадаьннад вай бIаьшерен 70-ча шерашка, капиталистически мехкашка энергетически кризис яьржача хана.

Цхьабакъда, бIаьшере чакхйоаллаш дукек тIара энергоресурсаш кхоачалургья яхаш дуцца хабараш сецца бакъхинна дIаяттарий мугIаре доахаргда аьнна хеталац. «ЦIера хьалхашкара махар» дIахо гIоргда. Лаьттан чешашкара запасаш хIанз а кхоачалучe кхаьча ца хиларах а, хIаьта керттерча дакъе — саг чот-са йоацаш дукхача термоядерни ресурсай цIанкха а йоаргйоаца цIи лотае кийчлуш хиларах а.

Амма энергетически дакъе сатийна йоацача вай кана а, цу термоядерни беркита наIарга дIаккхьачача хана а болаш ба итташ шерашка биста кризис йоацаш дегIаахара ниъ. Вай мехка, хоаш долчча тайпара, ца хулаш йисар энергетически кризис ресурсех пайда эцилга Iилман ларде тIа нийсдеш а энергетика дегIаахар комплексни а хиларах.

США а кхыча Малхбузен мехкашка а кIор боаккхийта юха а эза, газ мехкдьттен сихдаь доаккхаш лаьттача хана. СССР-е дIахоттьора дерригa доагора - энергетически доакъош, цаI шоллагIчоа дукьал а ца уттадеш, экономикана эшарашка хьежжа гармоничнo дегIаахкувлилга.

Комплексноста наькъагIа дахар шийса хиннадар: доагорца а энергеца а цахаддаш Iалашбеш бола вай мехка халкъа боахам даим дIахьалхашнахьа гIа боахаш, стабильно лакхача темпашца дегIамхаб, хIанз ухаш а ба.

1977 шера СССР дакъкхадар 546 миллион тонн мехкдаьтта (газови конденсат а юкъе йолаш). 346 миллиард кубометр газ. 722 миллион тонн кIор. Мехкдаьттен (газови конденсат а йолаш) кIор баккхара хьалхара моттиг вай мехкага я, газ яккхара дакъе — США-л тIехьагIа — шоллагIа.

СССР доагора-энергетически потенциал къаьстта дегIаенай укх тIехххьарча шерашка. 1977 шера 1940 шерашца нийсйича электроэнергеца производство 24-эза алсамъяьннай. мехкдаьтта доаккхага, газови конденсат а йолаш, 17,4-эза, газ — 107-эза, кIор — 4,3-эза.

Доагор эгара дукхагIа эшараш я электростанцеш — 31 процент, металлурги — 15 процент, коммунально-бытовой учреждени — 13 процент. Духхьал нах чубаха цIенош дIоахдарга дIадода 270 миллион тонн условни доагор.

СССР дукхагIа йола электроэнерги хьаераш йоахала станцеш я. Энергетически балансера цар удельни доза 80 процент да, гидрош атомни станцей дакъа 20 процент гаргга мара яхача хIанварча.

Мишта хургья кхоаарча ден доагора баланс? Карарча пятилетке мехка европейски дакъе тIа хьалъергйоацаш соцалъй доагора хьесаме мехкдаьттахи Iалама газахи пайда эцаргбола боккхий йоахала станцеш. Углеводородий кхомбар — советски боахамхоша къоастадеш дола лоархIаме декхар. Из вай мехкдаьттен газ кIезига хиларах дац, углеводородаш станцен вешаннен йоагоелга кхетамца доацаш хIама долга да. Химически элементий Периодически система хьаьйча Д. И. Менделеева а ший хана аьхад мехкдаьттен ассигнацеш йоатаяр цхьатарра хIама да. ХIанз, мехкдаьтта маьхаш дунен рынке 1970 шера хиннарел 7,5-эза лакхагIа долче хана, гIорвалнача химика дешаш боаьонца ассигнацеш йоатаяр санна кхетаде деш да.

Вай пачхьалкхе дIахо а стабильно лакхде лаьрхIа я мехкдаьттен газ доаккхилга. Амма эгара хьалха хилена лаьрхIа. Цудухьа лакхлургда доагора-энергетически балансера пайда нийсарча энерги чулоацарий, хьалхарча аргIана атомни энергетика дакъа. «1980 шу доладелча деза мехка европейски дакъа тIа тIакхеташ йола электроэнерге производство практически АЭС чотах хургья», — боах СССР энергетикан электрификаце министра П. С. Непорожни.

Перспективе лакхача темпашца дегIаухаргья кIора промышленность, эгара хьаьха Казахстанен СибарегIени кIор боаьлача моттигаш чотах. Транссибирски магистраль Енисей яхача хих тIехбоалача моттига гаьна йоацаш я Канско-Ачински тайпа кIор боала моттиг. Укхаза шерр-шера доаккха доагор миллиард тоннага кхоачаде йиш я. Из кIор йокъ дукха йоаллаши калорийность лоха йолаши бале а, цунах пайда эдаро йиш хулийтаргья Iалаьмате дукха мехкдаьттен газ кходе. Канско-Ачински бассейне хьалъе лаьрхIад хIаране ниэ 6,4 миллион киловатт я йолаш 10 йоахала станци. Казахстанерча Экибастузски бассейне хьалъергья хIаране 4 миллион киловатт хургйола 5 станци.

ДеррагIа а лаьрхIа хинначa тайпара а кхоачашъеш латт гидростанцеш хьалъяра шерра программа. ГЭС-ий керттера лертIадоацар да уж хьалъеш дукха рузкъа дIадодаш хилар, цхьабакъда цар электроэнерге мах иттазза хIанз бац аьнна лохагIа бе йоахала станцешкарчул. Цул совгIа, гидростанцешта торо хулийт массеха лоархIаме проблема цхьана кьоастае: йокъал латтачи лаьттташта хий дала, на кхоачаш боллаш доаца нах баха моттигаш хица Iалашъелга тоаде. Немай лела йиш хургйола хьалаш хьаде, кхыдараш.

ЙIовхала - энергетически баланса цувах дIахоададе йиш йоаца дакъа да энергоресурсашта транспортировка яр. Iаламо истореи иштта нийсдаьд гIулакх: вай энерги йоаллача моттигех 80 процент мехка азиатски районашка я, хIаьта промышленноста 80 процент — европейски районашка. Цу иштта аьлча нийса дале, Iаьшта аьлча нийса дале, Iалама - исторически аномале Iалаьмате лакхду доагора дIадодар. Яхха езаш хул чоалхане а дукха мах бода а трансконтинентальни мехкдаьттан газен проводаш.

Iалаьмате гаьна дIаахийта еза электроэнерги. ТIехйiаьхача передачай линешка а, хоаш долчча тайпара, геттара дукха мах бода. Амма ЛЭП хьалъяро торо хулийтай дунен практике ше морг ца хинна энергосистема — СССР цаI йола энергосистема — хьае. Цуна тIахьожам — Москверча диспетчерски центрера. Ханаш, цу моттигашца нийсйича, цхьатарра ца хиларах пайда я ийбеш, диспетчеро кнопка тIа вIелг дIатIа а тоIабийх Iалаьмате дукха энерги дIахьоаню малхбоалерча районашкара пентральни тIанкха юха малхбоаленгахьа. ХIанз СССР цаI йолча энергосистемо чулоац 10 миллион квадратни километр хила мегаш бола 220 миллион гаргга саг ваха территори.

Цу тайпара, карарча пятилетке дIахо хьоп да доагора - энергетически баланса структура дIахо тоаль эргаяккхар. Мехкдаьттен газ а санна шерра юкъебоалабу кIор, слацаш, хинн атомни энерги.

Дукха хи йоацаш нийсаьагIа керацача СССР Лакхехьарча Совета иттлагIча сессе чIоагIъяьй 1979 шера йола экономически социальни дегIаахара Пачхьалкхен план. Цунах хургба иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъеча баьнха цхьаьакха лоархIаме гIа.

ДIадахача кхаь шера хоалуш дIахьалхашкахьа баьнаб вай мохк экономически а социальни а дегIаахара лестрагIча лостамашка. Цхьабакъда, КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленуме белгалдаьхкача тайпара, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка хIана я кIезига дац къоастадинза дола декхараш.

Къаьстта теркам гIаухийтар Пленуме, Л. И. Брежнева ше къамаьл деш дийцача доагорен электроэнергеи дешаита. Цо аьлар, мехкдаьттен кIори баккхара ладанеш йизза кхоачашъец, кIезиглац доагора уж лоархIаме тайпаш па мегаш дIакъестанн доцни тIерадувлга, аьнна.

КПСС ЦК Пленуме а СССР Лакхехьарча Совета иттлагIча сессе а теркам тIаухийтар доагорен электроэнергеи дерригa тайпаш кхоадара режим чIоагIа лелаяра, уж довлта кIезигдара шоллагIча ресурсех шерра пайда эцара. Дукха да из мехка чIоагIа лоархIамера гIулакх чакхдоаккхача доагорах пайда эцарех тийша дараш а. Iа ца йоаль люстра е истола тIара лампа, болх беш нах боацача хана объекташ хьалъечарен кхыча производствени территорешкарен «иллюминацеш», екача кранах Iоуха дIайха хий, харцахьа йоагаю газ — цу деррагнех латт доагора электроэнерги йоар, дукха а, керттердар — цхьанна хьисапе йоацаш а йоар. Вай карда доагора электроэнерги мига ца йойтар а пачхьалкхенна миччахьа вайна эшача пайда эцара хоадамболлаш йола средстваш кхоара гIо дар а.

Геннадий ПИСАРЕВСКИЙ,
АПН экономически обозреватель.

СОВГІАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лаккехьарча Совета Президиума Указаца хьежна дукхачу шераша бецнте къахьегарехи къахьегаме вараІдаьлларий хам беин СССР Лаккехьарча Совета Президиума цІерагІа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла.

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА:

Пассажирски автотранспортни Грозненски производственни объединене гІолла:

Асламанова Марем — мойщица.
Алиханов Арбуна — слесара-кузовщица.
Джафаров Ислам Мамедовича — шофера.
Лупшнева Мария Лукьяновнана — диспетчера.
Тульцева Клавдия Алексеевнана — кассира.

Республиканни очно-заочни юкъерча школе гІолла:

Степольников Николай Петровича — дешара дакъерча директора заместитела.

№ 1 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте гІолла:

Бенедская Анна Терентьевнана — кондуктора.

Нохч - ГІалгІай книжни издательстве гІолла:

Филипенок Тамара Григорьевнана — йоккхагІча редактора.

Скорая медицински гІои - больнице гІолла:

Дегтярева Клавдия Дмитриевнана — берий лора.
Костина Анна Алексеевнана — медсестрана.
Старикова Анна Ильиничнана — санитаркана.
Ширмакова Валентина Герасимовнана — фельдшера.

Нохч - ГІалгІай АССР статистически управлене гІолла:

Крылова Елена Андреевнана — техника.
Милованова Галина Владимировнана — пенсионеркана.

М. Ю. Лермонтова цІерагІча республикански драматически театре гІолла:

Панова Мария Михайловнана — актрисана.
Словинг Александр Сергеевича — художника.
Шаповаленко Иван Никитовича — актера.

Грозненски производственни швейни объединене гІолла:

Мавеева Хадизат Ашуркаевнана — швейна - мотористкана.
Рябцева Зинаида Алексеевнана — гардеробщицана.
Шадров Михаил Ивановича — кладовщика.

Туберкулеза дуьхьалара республикански диспансере гІолла:

Абоимна Пелагея Евстафьевнана — санитаркана.
Гамзюкова Евдокия Васильевнана — медсестрана.
Исакова Шушан Абаевнана — медсестрана.
Катышева Мария Ивановнана — медсестрана.
Кирина Зинаида Александровнана — санитаркана.
Маршалова Александра Леонтьевнана — санитаркана.
Плетюхова Анастасия Леонтьевнана — санитаркана.
Перепелкина Тамара Петровнана — лора.
Садовая Мария Саввичнана — медсестрана.
Тодорова Клавдия Константиновна — санитаркана.
Черемшанова Любовь Яковлевнана — санитаркана.
Чикина Валентина Филипповнана — лора.

Грозненски ремонтно-механически заводе гІолла:

Воровко Мария Нефедовнана — кочегара.
Бурин Лидия Васильевнана — вальцовщицана.
Донейко Михаил Никитовича — аьшк пхьара.
Кречетова Ольга Николаевнана — техника - конструктора.
Никитин Георгий Ильича — йоккхагІча мастера.
Реннева Василиса Андреевнана — транспортировщицана.
Рашина Юлия Дмитриевнана — вальцовщицана.
Самин Василий Сергеевича — слесара.
Саранцева Екатерина Кирилловнана — кочегара.

Нохч - ГІалгІай АССР уналлІено лоьрийн министерства № 2 йолча поликлинике гІолла:

Борисова Елена Павловна — гардеробщицана.
Ермолаева Нина Михайловнана — керттерча лора.
Евсюкова Александра Емельяновнана — гардеробщицана.
Елисейкина Мария Михайловнана — лора.
Кротова Ксения Зотовнана — лора.
Кузнецова Александра Ге-

оргиевнана — рентген-лаборанта.
Лькова Галина Григорьевнана — медсестрана.
Мамонтова Пелагея Абрамовнана — секретара-машинисткана.
Марченко Пелагея Александровнана — медсестрана.
Никулова Анастасия Дмитриевнана — лора.
Старцева Любовь Иосифовнана — медсестрана.
Шевченко Виктор Александровича — лора.
Яковенко Аида Михайловнана — диетсестрана.

Ленински райисполкоме гІолла:

Шевченко Андрей Михайловича — пенсионера.
Кравцевич Григорий Михайловича — пенсионера.
Вильновская Евгения Ильиничнана — пенсионеркана.
Дерябин Иван Архиповича — пенсионера.
Никитин Александр Порфирьевича — пенсионера.
Мартиросьянц Мария Сергеевнана — пенсионеркана.
Старопенова Мария Трофимовнана — пенсионеркана.
Сущенко Анна Петровнана — пенсионеркана.

«Ростелалтерея» яхача Нохч - ГІалгІай базе гІолла:

Майрова Анна Михайловнана — йоккхагІча юрисконсульта.
Расвина Ида Давыдовнана — торгови отдела начальника.

Нохч - ГІалгІай АССР социальни Іалашон министерстве гІолла:

Кучер Валентина Кузьминичнана — республикански туберкулезни ВТЭК-а медицински регистратора.

Академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски нехкдаьтта институте гІолла:

Вольнова Анна Ивановнана — технологеи химен кафедра ассистента.
Максимова Ирина Семеновнана — нехкдаьтта химически синтеза кафедра доцента.
Никитина Элеонора Константиновнана — кадрай отдела йоккхагІча инспектора.
Чиркова Надежда Сергеевнана — пенсионеркана.

Республикански ветеринарни лаборатора гІолла:

Венетова Пелагея Андреевнана — пенсионеркана.
Вюбин Семен Павловича бруцеллезни экспедице начальника.
Воронцова Мария Никифоровнана — санитаркана.
Горбунова Ксения Степановнана — отдела заведующщена.
Давыдов Григорий Даниловича — пенсионера.
Давыдова Клавдия Андреевнана — пенсионеркана.
Колесникова Евдокия Михайловнана — санитаркана.
Заблуцкий Борис Михайловича — ветлора.
Жаплова Елизавета Васильевнана — пенсионеркана.
Цитурьян Нина Аршаковнана — лаборанткана.

Нохч - ГІалгІай аптечни управлене гІолла:

Барнова Зинаида Владимировнана — киоскера.
Буденна Раиса Яковлевнана — рецептар-контролера.

«Грознефтегеофизика» тресте гІолла:

Батлук Николай Гавриловича — пенсионера.
Батлук Людмила Васильевнана — геофизика.
Борисевич Анатолий Сергеевича — пенсионера.
Васильев Петр Константиновича — пенсионера.
Кулик Елизавета Алексеевнана — йоккхагІча инспектора.
Касумов Алаудин Багаповича — пенсионера.
Мушкетова Нина Сергеевнана — пенсионеркана.
Панин Тигран Христофоровича — инженера.
Семилетов Федор Николаевича — пенсионера.
Тушканова Анна Дмитриевнана — гравиметрически парте начальника.
Черновайтов Степан Андреевича — водителя.
Шумовской Андрей Николаевича — пенсионера.

Дуй-чехка шалдадакатта йолча республикански госпитале гІолла:

Мурадова Валентина Павловнана — бухгалтера.
Мурадов Исмаил Магомедовича — пенсионера.
Шахназаров Бабкен Артемовича — пенсионера.

«Консервплодоовощ» яхача Нохч - ГІалгІай агропромышленни - торгови объединене «Родина» яхача совхоз - бахьчаберий совхозе гІолла:

Колесникова Мария Федоровнана — болхлочоа.
Кульбану Анна Игнатьевнана — доярмана.

Грозненски вагоно-ремонтни заводе гІолла:

Бутенкова Людмила Павловнана — пенсионеркана.
Житких Екатерина Петровнана — пенсионеркана.
Мнацаканов Аршак Бабаевича — пенсионера.
Михайлова Александра Ефимовнана — пенсионеркана.
Талашова Евдокия Петровнана — уборщицана.
Талалаева Клавдия Гавриловнана — пенсионеркана.
Федькова Евгения Всеволодовнана — пенсионеркана.
Шпадлина Валентина Ивановнана — пенсионеркана.

Грозненски консервни заводе гІолла:

Абакумов Михаил Алексеевича — шофера.
Бурова Антонина Трофимовнана — вальцовщицана.
Власова Мария Антоновнана — машинисткана.
Герасименко Евгения Васильевнана — бухгалтера.
Голова Раиса Ивановнана — машинисткана.
Лемонин Петр Ивановича — шофера.
Писенко Юрий Степановича — слесара.
Ретух Анна Тарасовнана — санбригадай бригадира.
Сухинина Мария Яковлевнана — бригадира.
Сотникова Мария Лукьяновнана — болхлочоа.
Толмачева Прасковья Емельяновнана — болхлочоа.

«Красный молот» завода нехкдаьтта 9-ча гурбольнице гІолла:

Абоскина Мария Петровнана — санитаркана.
Вербицкая Клавдия Алексеевнана — медсестрана.
Власова Варвара Михайловнана — лора.
Грузинова Клавдия Федоровнана — медсестрана.
Гудкова Полина Михайловнана — раздатчицана.
Гончарова Мария Ивановнана — лора.
Гладилина Ольга Степановнана — санитаркана.
Долгих Мария Григорьевнана — санитаркана.
Ефименко Лидия Ивановнана — медсестрана.
Кротова Раиса Алексеевнана — лаборанткана.
Кудева Зинаида Алексеевнана — медсестрана.
Михалева Вера Васильевнана — медсестрана.
Мельникова Мария Павловнана — медсестрана.
Носенко Антонина Алексеевнана — медсестрана.
Новикова Клавдия Степановнана — медсестрана.
Харченко Полина Владимировнана — медсестрана.
Шиглер Константин Адольфович — лора.
Щербакова Мария Васильевнана — санитаркана.
Эльгурт Антонина Ильиничнана — лора.
Якунина Агриппина Яковлевнана — медсестрана.
Лебедева Зинаида Алексеевнана — медсестрана.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА

«Грознефтегеофизика» треста Грозненски промыслово-геофизически конторе гІолла:

Герасименко Иван Терентьевича — крана машиниста.
Жукова Елена Федоровнана — пенсионеркана.
Зозуля Георгий Николаевича — картонажника.
Захарьянц Сергей Семеновича — слесара.
Корагин Дмитрий Степановича — моториста.
Куприн Виктор Михайловича — картонажника.
Колонзабцев Иван Тихоновича — машиниста.
Козаев Семен Михайловича — аккумуляторщика.
Мамонтов Петр Анимовича — пенсионера.
Мартчан Аршак Арутюновича — мастера.
Сацук Павел Федоровича — крана машиниста.
Соколов Алексей Васильевича — пенсионера.

Нохч - ГІалгІай «Чеченингушмебельбыт» яхача универсальни объединене гІолла:

Ланкевич Иван Антоновича — хьалха начальника заместитель хиннарчоа.
Шандрнков Николай Ивановича — крана машиниста.

Грозненски вагонно-депонорачин станце гІолла:

Дыс Фома Афанасьевича пенсионера.

№ 3 йолча городской больнице гІолла:

Аранович Елизавета Израиловна — лора.
Головатина Мария Михайловнана — лора.
Гинзбург Теодор Владимировича — лора.
Колесникова Нурзиган Салахутдиновнана — санитаркана.
Ломовцева Валентина Андреевнана — медсестрана.
Малина Прасковья Андреевнана — санитаркана.
Мельникова Зинаида Яковлевнана — склада заведующщена.
Ситникова Валентина Александровнана — лора.
Сушко Ольга Сергеевнана — медсестрана.
Серокурова Клавдия Матвеевнана — санитаркана.

Нохч - ГІалгІай АССР Лаккехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч - ГІалгІай АССР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь В. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный, 1978 шу, 19 декабрь.

МагІалбикерча «Луч» яхача совхоза механизатор ва Хамкиев Шамиль. 29 шу да цо из болх бу. ХІанз цуьнан трактор- бІаьстан болх бан кийчбеш ву Шамиль.

В. ЧЕРЕМИСОВА сурт.

РАЙОНА КЕРДА РЕКОРД

1978 шу — иттаьгІча пятилетка кхоьалгІа шу къаьсттина дог чу дижад «Коммунизмага бода некъ» яхача колхоза шурйина хьайбаш лелочеча къахьегамхошта. Чакхдаьлла шу доладеначч хана цар инициативагІа дІайолаьяр хІора Іаттагара 3100 килограмм шура яккха лаьрхІа социалистически ялъ. Цу тайпара боккха мул баьккхар хІора Іаттагара йоаккха шура 1977 шераца нийсдича 206 килограмм тІаихетнйтар цар.

Дехтар аттадарех дацар. Амма из толамца кхоачашдара дика кийчо яьир ферма къахьегамхоша. ДІадахача шера январь бетта хьалхарча деношке а юкъейоаллайр ферме доахан лелора молдавски метод, дика вІацитІехьъяьккхр социалистически ялъ а цун итогаш шерра дІайовзийтилга а. Дукха шура яккхара лоаттабеча къовсаме боккхача лоархІаме хилар опыт йолча доьркаша шоай къоначча новкъостанта даь гІо.

Цу дерригне а дегаш гІоадоаха толам бошнкйтар. Шера йолча заданел совгІа ферма коллективо яьккха шура 222 тонн яр, хІаьте пачтхьалкхенга планал совгІа елхар — 123 тонн. 1977 шераца нийсъича шурий производство 237 тонн алсамъялар, хІаьте елхар — 83 тонн.

Дика тІаккхйтар цхьан Іаттагара йоаккха шура а. Плап 2650 килограмм социалистически декхарех 3100 килограмм хиначча дІадахача шера хІора Іаттагара яьккха шура 3241 килограмм хилар. Планови заданел совгІа яьккха шура 591 килограмм социалистически декхарел совгІа яьккхар 141 килограмм хилар.

Эттара дукхагІа шура яьккхар 1976-чен 1977-чен шерий рекордсменка йолу Анулина Степановна Можеева яр. Цо шура яккхара дакъе керда рекорд оттайир районе, ше лелабеча 17 Іаттах хІораннгара 5042 килограмм а яьккха. 1977 шерарча шай рекордал 650 килограмм тІехъяьлар из.

Дог гІоадоаних ухх тайпарча бокхача толамо а. ЛурчагІа алхха цхьа Анулина Степановна мара яцар цхьан Іаттагара йоаккхача шурйина йиъ эзар литрал тІехъяьнна доярка. тІаихха рекорд цуи 4374 килограмм яр. ХІаьта дІадахача шера йиъ эзар килограммал тІехъяьлар цу ферма бархІ доярка. Царна юкъе ба Халисат Магомедова, Анна Пронина, Патимат Абанарова, Касират Идрисова, Сайхат Магомедова, Халимат Долгатова, Загра Дабаданова, Мария Елисеева. Царех шиъ — Халисат Магомедовай Анна Прониннай — 1977 шерарча А. С. Моисеевай рекордал тІехъяьннай, хІора Іаттагара хьалхарчо 4818 килограмм шоллагІчо 4402 килограмм шура а яьккха.

Колхозан ферма бархІ доярка хІора Іаттагара 3500—3750 килограмм шура яьккхай. Царна юкъе я Якита Турпухапова, Хьалимат Нурбиева, Нанисат Гайдарбекова, кхыбараш.

Деттача доаханна гІулакх деча спотинкашта юкъе а ба белгал ца баьхача баргбоацаш дика къахьегаш бола нах. Уж ба Иван Евсеев, Муртузали Умаров, Магомед Рабунов. Цар гІулакх деча доахах юкъера лаьрхІача хІараме сина шура хьалхарчун — 3710, шоллагІчун — 3660, кхоалагІчун — 3460 килограмм яр. Из 250—390 килограмм дукхагІа я 1977 шера хьонхамел.

КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 шера) Пленумий исторически решенеш кхоачаш а еш, шай беррига низ тІабохийтаргба колхоза детта доахан лелаеча коллективо пятилетка дикъагІча шера боккха керда мул баккхара.

М. ТКАЧЕНКО,
Шелковской район.

Хьалхара моттиг дІахецац

Аргунски автотранспортни предприяте болх беш я ялх шоферийн цаІ ремонтникийн бригадаш. Хьалхашна латта декхараш хаиал хьалха кхоачашдара шерра социалистически ялъ а йоархкаьль хьнаре къахьегаш я уж еррнгаш а. ХІора кварталагІа яхье котъаьннарашта моральни материальни поощренеш ю. Яхье хьалхара моттиг яьккхача бригадана 200 сом лу, шоллагІьар яьккхачоа — 150 сом, кхоалагІьар яьккхачоа — 100 сом. Предприяте болхлой юкъара собрани а яь, уж совгІаташ дІалу котбаьннарашта. цар опыти карагІдийна дика гІулакхаш дІадовзийт массанена а.

Яхье котбаьннараш ниттa белгалбоалаш хиларех предприяте водителаш, ремонтникаш тІа-тІа шоай болх тоабе гІерт, къахьегама оясарле лакхлургйола няькъаш лек цар.

ДІадахача шера пассажираш дІа-юха бигара план дика тІехкхоачаш а еш, иллагІа лаьрхІачуа совгІа пачхьалкхен кассе дІаденнад ткъо эзар гарга сом. Уж толамаш доахача яхье хьалхаяттачарех цаІ я Ибрагимова Хьусейна кулгалду автобусий водителий бригада. Кхыча бригадага ца кховчийташ хаддаиза лелаю цу коллективо карара кара теле Іие вицдел.

Хьаьналеи хьанарен къа а хьегаш, шай новкъостаиша хьоккхам телаш болх беш ва шофер, коммунист Османа Шахз. Ткъаь итт шу дизад цо шофер волаш къахьега. Предприяте болх бе йолеелча деля ункхаза къахьегаш а ва из. Шай хІара дийнахьара задаиеш тІехкхоачашъяра совгІа, шай балха тІа цхьаккха тайпа хьовлам ца хилийта гІерт из. Ниттa къахьега Іомабу цо керда балха баьккха къона водителаш а. Дукхача шераша ше Іоаль балхa опыт дог раьза долаш шай новкъостанта дІалу къахьегама ветерана. ДІадахача шерага кхачалехьа цо шай говзал дІаІомаеш кийчваьь 15 водитель. Царех ба водителаш Юсупов Хьусейна, Эмзаев Шамхан, Дохтукаев Шамиль, кхыбараш. Шамас Іома мабарра шоай хьехархочо саннa хьнаре къахьегаш ба уж.

Османа Шамас кулгалдеча яхье хьалхалаттача бригаде башха-дика производственни дукха ба. Царех ва коммунист Абакаев Аявор. Автобуса водитель волаш болх бе волавалалехьа автослесарь волаш болх беш хилар из. Цунца яхье а бьяьнна нитта дика къахьегаш ба водителаш Абдулхаджиев Хож-Ахьмад, предприяте Сийлен уга тІа хьалтеха портрет доаллаш вола коммунистически къахьегама ударник Эльдарханов Хизира, кхыбараш.

Белгалдаккха дезаш да шоай предприяте коллектива сий дика лакха а лоаттадеш, нитта болх беш бола водителаш кхыча бригадашна а хилар. Пассажираш чІоагІа барнал оалаш ба Серноводск-Юрт — Гермешчук яхача маршрутагІа лелача автобуса тІарча водителашта Хаджиев Салавдинна Дачаев Шамилна. «Пассажирий хьашташ тІехдика кхоачашду экипаж» яха цІи яьккхар дуцьа тІатІерта къоесам лоаттабеш ва уж шиъ. Уж санна кхы дукха а ба уххаза хадданза шоай нормаш тІехкхоачадьеш, доагор кходеш, авари ца хулийташ болх беш бола водителаш. Цар массане а цІерашa яьха нарг а воц. Уж санна бола водителаш дукха хилар баьнан долаш Гудермески автотранспортни предприятеца лелаеча социалистически яхье хьалхара моттиг дІа ца хецаш хьайоагІа Аргунски автотранспортни предприяте коллектив.

СССР Лаккехьарча Совете харжамаш хулача деначa цІейна кхы а динагІа къахьегама толамеш доахаш накъабахаре юххьанца дена хьнзар айденна къахьегаш дІадоладаьд предприяте водителашa пятилетка дикъагІа шу а. Автобусашца, таксешца хІара дийнахьа юкъера лаьрхІача 9500 пассажир дІа-юха вут цар. Нитта къахьегача водителаша ухх шера плани шоаш тІайіца социалистически декхараш «толамца кхоачашдергтилараx шено яц.

А. АХМАТОВ.

ТІЕХЬА ХІАНА ЮС ФЕРМА?

МагІалбика районе боккхагІчарех я «Ингушский» совхозa доахан кхоабе ферма. 1200 бежан да цига, царна юкъе 430 бетта етт а болаш. Долаш да укхаза Іай доахан кхабара мел эшар а: ІІайха моттигаш, тайп-тайпара докъарені, хьайбанта Іуна дена.

Из нитта дале а, дукха доаледаргдолаш дац дІадахача шера ферма балха пионерашa. ТІайіца хинна социалистически декхараш кхоачадац, пачхьалкхен план а кхоачаньъыц доахан лелара. Доахана гІулакхинта дІахкийтар а тІехьа дІалларкІача хала кхоачатъаьй пачхьалкхенга шура йоалара план.

Ферме лаьтара даьрхІача, хІора Іаттагара 1750 килограмм шура яккха елаш яр соахкара план. ХІаьта шоай торонашца а хьежа, ферма болхлоша даьрхІадар хІора Іаттагара 1800 килограмм яккха. Кхоачашдаьдац из доаш. 1480 килограмм мара яц совхна бІарча шера хІора Іаттагара ферме яьккха шура.

Ткъо совгІа доярка я ферме болх беш. Царех йоккха мара кхоачашъяьц шоаш лелаеча доаьангара шура яккхара план. Царна юкъе ба эттара дикагІа хьокхамаш даьха Корнгова Ванатин Евлоева Либихани. Шоаш Іуналдеча доахах хІора Іаттагара дІадахача шера цар яьккхай: хьалхарчо — 3850 килограмм, шоллагІчо 3875 килограмм шура. Шерагара шерага нитта дика хьоккхамаш доахаш хьабоагІа уж. Совхка шура яккхара план кхоачашъяь Медова Эсетен Кареева Іайшетен. ХІора Іаттагара цар яьккхай хьалхарчо 2121-я шоллагІчо 1953-я килограмм шура, шера план 1750 килограмм йолча.

ТІайіца хинна социалистически декхараш кхоачандаьдац ферме алхха цхьан доярка мара — Евлоева Либихана. Ше лелабеча хІора Іаттагара 3200 килограмм шура яккха социалистически декхар долча, цо 3875 килограмм яьккхай. Цул вІехьа тІехьайнсай Корнгова Ватата.

Вокх лике мел бесача доярканша кхаьеттех план а кхоачаньъынц. Шера пленах ах лекхама а ба цхьабараш.

— Нитта доха хІанад ферма балца хьокхаини? Хаьттача Евлоева Либихана йоах:

— Дукха моттигаш хуй аьхки эттара дукхагІа доахана шура луча хана тайп-тайпарча бахьанех доаркаш балха хьа ца боагІаш. Из бахьан долаш хаинахьа ца деттаи тІехьадуьл доахан. Шоай дараш дийтта баьича балха нийсбеннарчар детта дезаш хул цІагІа бисарий доахан. Цудухьа Іунал дІа ца кхоачаш дус дукхха. ХІанз Іай къаьстта чІоагІа хьайбанта Іунал эшача хана а ба цхьабараш балха ца ухаш.

ЧІоагІа ледара латт совхоза учет. Цунца мара дешна йиш йолаш дац цхьаберий къахьегама хьоккхамаш геттара лаихен, воккхадараш геттара лохен хилар. Керттерча бахьанех да зоотехнически болх, къаьстта доахана фу тоадара болх вола лелабелга а. ХІара шера дукха доахан Іаьлара дус ферме. Цунга хьежна лохлу цар продукци а.

ХІара 100 Іаттa тІехьа 90 Іаса кхеде дезаш яр ферма дІадахача шера. ХІаьта укхаза кхедаьраш 53 шера дац. Цул хьалхара шера хинначу а лохагІа ба из хьокхам. Керттерча даьхе доахан ца дадеш Іалгара дисарех да из.

Совхоза доахан леладерий болх тоабара чІоагІа новкъарле еш да ферма кулгалхоша специалисташа каст-каста хувцалуш хилар. Укх тІехьарча кхаь шера виъ заведующа, кхоъ зоотехник, кхоъ ветеринар, бархІ учетчик хувцавенна, дІадахача цхьан шера виъ а хувцалуш. ХІанз керда вена да совхоза керттера зоотехник а. ЧІоагІа хала да цу тайпарча хьалашта балха а зоотехнически а учет вІашт тІехьъажха, доахана фу тоадара болх дІабахьа.

Вештонахьме декхараш да КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумо нехкарча хьайбаш леладеранта хьалхашна оттадьараш. Цо белгалдаьдача лаккхча доавошаьна дІаихеча гІала да, вайна гуча бесса, «Ингушский» совхоза доахан лелаеча ферма хьокхамаш. ХІаьта а, КПСС ЦК ноябрьски Пленумен СССР Лаккехьарча Совета иттаьгІча сессен соцамаш дІадехкача тайпара, шоай торонашца а хьежа, пятилетка дикъагІча шера доавошаш белгалдаьд совхоза хьайбаш лелараша. Керда социалистически декхараш тІа а ийца, уж кхоачашдера къовсам дІаболадьаьб цар.

Цхьабаьнда, хилаьза даргдоацаш да лаккхе белгалдаьха кхоачамбоацараш сихагІа дІадахара ферма а совхоза а кулгалхоша, специалисташа, партийни профсоюзни органнизацешна болхлоиша цІенхаштта новкъостал дента.

А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собкор.

«Госкомсельхозтехника» Шалински объединене дукха ха йоаццаш хиннача комсомольций отчетно-харжамий собране цу предприяте комсомола комитета членалла харжар бензозаправщика тІа болх беш вола шофер Абдусаламов Сайд-Хьусен. Цунах боагІаш бенна тешаман доагІаш даь сийн да из.

Къона шофер

ШоллагІа шу да Сайд-Хьусена бензовоза тІа болх бу. Хьалха Шалински МРО слесарь волаш къахьийгад. Аттa болх бац цун бар. Кхаьшка болх беш йола техника, из пайда боацаш латтаргйоацаш, доагорaца Іалашъе декхарийла ва Сайд-Хьусен. Къаьстта хала хул бІаьстиа аьнт чуххача хана.

Іуйрийна 4—5 сахьат даьлча хьал а гІеттача, бийсана мара цІавагІацар из кхашкара хьуакъам чухцача хана. ХІаьта балха нормаш 150—200 процент кхоачашйора. Из бахьан долаш «Автуринский», «Южный», «Джалка» совхозий, Ленина, Куйбышева цІерагІча колхозий кулгалхоша шоай боахамашка Сайд-Хьусена баьча балхах цунна баркал оалаш кахьаташ дайтар из балха волча.

Къоначча водителашта юкъе лаьрхІача социалистически яхье соахка шоай предприяте хьалхара моттиг яьккхар цо. Объединене комсомольски организаце секретара нов. Ахматова Аьсета йоах:

— Тха шофера Абдусаламовна «Пятилетка къона гвардеец» яха ВЛКСМ ЦК знак еннай. Ленински комсомола 60 шу дизара сийна лаьрха хиннача яхье котало яьккхарех цаІ ва из. Цо яьккхай КПСС ЦК Комсомоло доххьийтача рапорта кІал кулг яздe бокъо. ДІадахача шера план цо кхоачашйир СССР кердача Конституце шу дузача дента — 7 октябрга.

Дика производственник хиларал совгІа, доккха даькъа лоац цо общественни балха а. ХІанз гидроцехе из бІех беш веце а, комсомольцашна диалагІа херкав Сайд-Хьусен шоай комсоргаяш. Из а дика тешал да.

Сайд-Хьусен латт «Комсомольски прожектора» штабе кертте. Къахьегама дисциплина мел дика я, производственни планаш мишта кхоачашъю хьожаш каст-каста рейдаш ю цо новкъостаца.

Цо кулгал а деш, гидроцеха комсомольско-магирхой коллективо соахка шоай яр санна йолча ялх коллективе юкъе хьалхара моттиг яьккхар, гидроцеха цІи районе сийлен Улга тІа а язъйир.

Абдусаламов ва Курчалоевски юрта Совета депутат. Дукха даьд цо шоай предприяте территоре тІа йолча болхлой поселка сурт-сибат эргадаьккха тоаде гІерташ.

Е. КИЗЕРОВА.

РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ

Буруа тохара балхий Октябрьски управлене дукха рационализатораш ба. ХІаьта хІара шера кхы а дукхагІа хулаш боагІа уж. Цар беш болча балха лостам хилийтара управлене конторе хьанъоаставаь ва рационализацеиа лаьрхІа цхьа инженер.

Рационализатораша юкъе лоархІамера моттиг дІалоац Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни рационализатора, чоалханеча балхашта волча инженера Дмитрий Иванович Саломатини. ВорхІ шу да цо рационализатораша юкъе болх бу. Буровойшка аварешие хилийтара тІаерзаль цо еннача цхьан предложене йоккха экономически эффект еннай.

Маьхера предложении яр цо технологех лаьца № 3 йолча скважине удельни вес хувцара тІаерзаль еннар а. Из предложени цу сахьате буровой балха юкъейнхьар, хІаьта цо торо елар 8 эзар сом гарга ахча кходе.

Дмитрий Ивановича управлене балха юкъе ерригаш а 20 рационализаторски предложени йиьхьай.

Нитта чоалханеча балхашта вола инженер Федор Андреевич Макаров а дикача рационализаторех лоархІаш ва. Цо 1956 шера дена болх бу цу конторе. Скважинашка буруя тохачa хана лаьттан тІоннашка дІалаьца инструмент мукъаликхара йола гидроперфоратор хьеента могадир цо.

Федор Андреевича управлене балха юкъейнхьача цхьан предложене 11 эзар сом ахча кходайтад. Из дерригa а укх цхьан шера даьд.

Дикача рационализаторех ва УБР технически отделене начальник Виталий Николаевич Кулигин. Цо енна рационализаторски предложени балха юкъеяьхьаро 29 эзар сома маьха пачхьалкхий рузкъа кходайтад.

Скважина тахкара хаиш доацъяр дукха лаккхерча мела тІоаваш карадерзадера технологи хувцарех бола беррига бехктоихам шийна хьатІа а эцаш, цхьен буровое эттара хьалха опыт чакхъяьккхар В. И. Кулигина. Цу гІулакхо 92 эзар сом кходайтад.

Кхиттачарех рационализатор ва № 210 йолча буровой начальник Петр Григорьевич Стебзецов.

М. ГАДАЕВ.

УДМУРТСКИ АССР. Ижевски металлургически заводе болх бе йолаялийтай «250» яхача прокатни стана шоллагІа аргІа. Нитта хавал хьалха болх бе йолаеннай машинаш еча эшаш йола легированни, тІехнийса прокат хьаеш йолча цехий ше санна кхы йоаца комплекс.

Кердача агрегато торо хулийтаргъя ижевски металлургий хьалхагІа болх беш хинрашца нийсйича прокат арахецилга диазза сихде. Производства ерригa процессаш укхаза автоматизацин механизацин яь я. «250» яхача стана йола оборудовани Германски Демократически Республика предприятеша лоаттаю.

СУРТА ТІА: управлени еча пульта юке латт динагІбарех вола оператор — Юрий Бакулев. Цо кулгалду нийча эІамита боарам бола прокат автоматизировани Іоюллача.

Е. ЗАГУЛЯЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Наьха сатем лорабеш...

ЗУЛАМ ХЬАХИЛАРА БАХЬАНАШ

ХIинц Iилма-техническин прогресс сихха дегIайоагIача хьалхашка вай мехка шерреча боарамах дарждад автомобилаш хьаелга. Еррига транспорт чулоацаш, ялхча иттагIча пятилетке 30 процент дегIадоаладе лаьрхIад моахьаш дIа-юха кхухьилга, хIаьта нах дIа-хьи кхуьиилга — 23 процент. Юкъарча производство дегIаара боарама производительни ниаш мехиа дIа-юхи ийсдара хургболча хувцама кооперации сихъяра а моахьаш дIа-юха кхухьилга пайданагIа хургдолаш вIаштIехьдаккхара а лоархIам беш оттаьй уж заданеш.

Халкъа боахам дегIабара, наьха махара хьал-торо тоадара дахьие хьахиначa дика дараште улаув навкъашкара кхерамзлё лораяр Iола цхьайола проблемаш хьалхашка оттаю автомобилаш алсамъялара гIулакхо.

Дерригаш а хIаьа дац ынна хола навкъий-транспортин хотараш шоферийн тIаьхлейи бехнах хьахинилга хьахьокх цу гIулакхашта яьча анализо, вешта аьлча, навкъашка дIа-юха ледарий бехнах.

Шофераша корта бохабу малар менна а болаш машинаш сихагIа лехнарах навкъашка цIаьхха нийслуча хIамай лоархIам ца бар, хитар ца зилийтара де леларaш да дар бахьан долаш хьакулаш да навкъашка хьахуле зуламаш.

Соахка 5 июле корта бохабу малар менна а волаш цийна балха тIатIоагIъльча № 40-96 ЧИЗ йолча автобусана город Грознерча поселок Черноречьегахьа дIаводаш шофера А. Атаев навкъа боккъонаш дIалехараш лергIа кхоачаш ца дарах тIера IоIожарца, лергIола халла човаш хинний пассажирнана Ивановне.

Цул тIехьагIа нана йола Иванова ковкъостаз ца юш йита а йити А. Атаев вевдa ваха хилар гучадаьдар следстви ш.

На дош ше дувцаш город Грозне Заводской района халкъа судо чувалла вIаьхла ха а тохаш доагIача бесса таIазар даьд А. Атаевна.

Дукха авареш хул хьалхавалара, дIа-юха хьовзаара боккъонаш телхарах. Сеналаттачаpa дIаволалуш, цхьа навкъа тIаре кхычун тIа воалаш дIа-юха верзаш, кхыча моттигаш-ка навкъа тIа хьовзам бартбола гIулакх ца отталга транспортий шоферашкара хьадех 85 пункто. Новкъа хьовзам оттара кхерам эттача ше сания болча кхычар де дехачунга а ца хьежаш шийдехкар кхоачаш декхарий-ла ва хIара шофер.

1978 шера 28 сентябре Гудермесски района халкъа судо дийцад Гудермесси райония отделене «Сельхозтехника» шофера А. Л. Иризнева уголовни дош. Соахка 28 июле № 72-48 ЧИЗ йола ГАЗ-53 яхача автомашинаца город Гудермесе С. П. Урадченкос лоаллаш хиннача «Рига-12» яхача моцеда тIатеха авари яьй цо. Из бахьан долаш С. П. Урадченко. Иризнецца хинна пассажира Прохорова чIоагIа лозаб. Навкъий бокъонаш толха а еш из зулам дарах А. Иризнева доагIаш дола таIазар даьд судо.

Автомобильни транспорте наст-иеста авареш хилара технически нормаш, навкъаца лелара Правилаш дIадехараш дуьзадеша дола шоай декхараш кхоачашда дарах хьахулаш да. Цу тайпара гIулакх дар «СТХ» яхача Хасавюртовски районни торгови база шофера И. Н. Баклаева даьр. Соахка 13 сентябре шийна тIатIоагIъяча № 34-44 ДАГ ГАЗ-53 автомашина тIа мухь а болаш Вайтарка яхача юртагахьа дIаводаш 133 пункта йола правило толха а еш хердахьа тIабетта мухь дIахьош авари яьй цо. Из бахьан долаш пассажир Сайтемиров Наклаев шен чIоагIа лозаб, машин йохарах 249 сом 43 кепиги зе а хулаш. Ножай-Юртовски района халкъа судо чувалла ха тетай Баклаевна.

ХIара шера автомобилаш алсамъоваларца автошколашка керда дийша баьнна бIаьш эзараш къона шофераш балха ух транспорте. Цул совгIа кIеззига бац шоай машинаш лехка боккъо енна шофераш — любителаш. Ишта кхоачам хиллал опыт йоацараш, шоашта еннача боккъонах бехкбокхам ца хетараш хила тарлу царна юкъе. Цу хьалашка транспорта лелара а кхаха а кхерамзле Iалашъелта махулла тоаде тIерташ л шоай пачхалкхе. ДоккхагIа дакъе дукхача пачхьалкхен а общественни а организацеш балхах тийша мадий из лоархIаме гIулакх.

В. ТОЧИЕВ,
судашка уголовни делашка хьажара тIехьожам доаттабара йолча отдела прокурор.

МИЛИЦЕ КОМИССАР

«Кхьмах гIалгIа вола, Назарен округерча Бурсаiалла аьзархочун дезала 1886-ча шера ваь, 1919-ча шера денз ВКП(б) член, ГIалгIайчуьн эттара хьалхарча милиционерах цаI хинна ва Альтемиров ТIарий Махьмад-Мирза. 1920-ча шера денз 1932-ча шераралца ГIалгIай округе милице начальник ваьлла ГIалгIайчуьн общественни порядок Iалашъеча хьинаре дакъа лоацаш хиннав из. Кхелхав 1935-ча шера...» Махьмад-Мирзий биографе тIера массехк мугI ба уж. МагIалбика бахаш а бола ба а хьинабар гражданскин тIема доакъошхочун а советски милице ветерана а вoI Альтемиров Яхьъян вийй воI РадиЙхан. Гордерче № 20 йолча юкъерча школе кхехаро а из.

Царгара а хьачаьара а Махьмад-Мирзий ваьхар, цо гражданск тIема шерашка хьинаре даькъе лоацарах, кхе керда вахар чIоагIдеш болча балхах, Советий Iаьдала моастагIашца доаттабелча хьовсамех дукхадар за вIаштIехьдаьнар ца.

Дукха ка хьиеацо революционни пролетариата лоамерой, кхьестта гIалгIай новкъостаца лечиваьа эскара Бичерахова хьаьаленца вIайча казакаша Советий Iаьдала дуьхьала гIоттаьь мятеж дIаьлекха а Владикавказ мунъаьехле а. Кхьбоча гIалгIай партизанашца цхьана цига хьинаре дакъа лоацам хиннав М. Альтемиров а.

Революце юкъерча низамца бичерахошина дIаьдаккхаьла а, юхе керда кхерам тIаттар Терски Советски Республикана. 1919-ча шера феврале бутт болалуш, Къилбаседа Кавказе эгIаьара моттигаш дIа а лийца Деникина тIаьхьачаьвар Деникин керте воле эскар. Цо гIалгIашкаре дIадийзад магарча ше Грозне эагIорахьа дIатIоздоалийтига.

Тешшаме революце оагIув хьаьлаьца болча гIалгIаша хьаьтIаийвацц кIайча эскара ультиматум. Долакха-Юрте Ной-Юрте дIадоладенад къизе тIемаш. Майра дукхалъаттаб гIалгIай Деникина эскарашта. Укхава шоай са дедне моастагIчоя летаю хилар Грозне болхлой роташ, черсий цIе отряд, кхыча къамех бола Советий Iаьдала тIехьалоттараш. Цу тIемашка хьинаре даькъа лоацаш, массанена къонахчал гойташ майре моастагIчох леташ хиннав М. Т. Альтемиров керте вола эгара хьалхера гIалгIай милиценерий отряд а. ЦIахьа моастагIчун фланга тIа летараш а деш, тоерашца дукха кIайбараш бобора Махьмад-Мирзий дешаша.

Низ дукхагIа хиларах моастагIа хана котвалинне. Цо дIадаьцад Владикавказ. Грозный, шахарча арара Нохч-ГIалгIайче. Серго Орджоникидзе керте вола черсий, хIирий, казакий революцинераш гIалгIай ловмашка тIехьашна баьннаб. Советий Iаьдала тIехьа къовсам доаттабеий дегаш уроттадеш хиннад Деникин гIалатеча хана гIалгIай залкъо гIалгIай мотк Левмен Советски республика а аьнна дIакхайкадь хилара. Юхь-дукхал а этте моастагIа дIаеххе низ дIакхьачабала а Деникина эскараш дукха [illegible] гIалгIай [illegible] вIашагIаьийтта хинначa тайп-тайпарча къамех долча революце низаша. Грозне, Владикавказе казений станицашка, машинаькъаца ядеча юртешка дукха эскар лоаттаде дийзад моастагIчун, Росcе Советий Iаьдала дуьхьала тIом беча дIадига йиш йоацаш.

Цу хана гIалгIай юрта Назаре вIашагIъевла болх беш хиннай Серго Орджоникидзе кулгалдеш йола подпольни партийни группа. Цун юкъе хиннав Альтемиров Махьмад-Мирзе а. Къилбаседа-Кавказе Советий Iаьдала эгара халагIча хана эттавар из большевиким парте мугIарашка.

ПаргIаша Деникина ше къьостта эскара дакъа вIашагIдолла тигадеца а, кIайбарий вIаштIехьдаьннад тайп-тайпарча къамех болча лоамарой дошлой полк вIашагIйоалла. Цу полка юкъевоаьа цига политически болх бега Махьмад-Мирзайна тIадула большевиксий подпольни комитето, цун кулгалхочо Серго Орджоникидзе.

Царицынски фронте болаш хиннай из полк. Говза а майра а накъдоакх Махьмад-Мирзас шийна тIадиьла кхерама гIулакх. Полка бIузой цо дIахьетабу цIе геердаьлаш лоамарой хиннай, берригача къахьегача наьха доттагIий хиларах, царна дукхаьла тIом бега харцахьа хиларах, шоашара герз Советий Iаьдала, къахьегача наьха моастагIашта — кIайбарашта тIадерзадича нийсагIа хиларах. Къонача большевика вIаштIехьдоал полкацара дукхагIбараш шийгахьа, революцегахьа баха, уж Деникина эскарашта дуьхьалбаха, поли вIашагIъекха. Полкацара дикагIа ьъттуе баьнна цхьабараш фронтах дакъа а баьнна ЦIеча Эскара доакъош дIакхийтаб, дукхабараш шоай герзаца баьдде цIабахаб, поли еха дIаьаньнай. Махьмад-Мирза командир вола цхьа эскадрон мара ца юсаш. ТIехьагIа Серго Орджоникидзе чIоагIа баркал аьннад Махьмад-Мирзайна, цо моастагIашта юкъе миптта толамца из бола чакхбаккхарах.

Бакъда, кIайбарашта дIа цо хоаш дисинзар большевикеагитатора гIулакхаш. Цхьхашта кхерам тIаотт цун вахара. Кхьайбараша Церицине лоаш Махьмад-Мирзе большевиким агитатор хиларах тарра. Цига тIема трибунала топеш тоха суд а ю цунна. Цхьабакъда, полкацарча новкъостий вIаштIехьдоал из кIелхараьннае.

Терски областера кьахьегамхой Деникина дуьхьала гIайтта, къовсам чIоагIъуш боагIача, эгара дукхагIа хишеча хана цIакхаьчав Альтемиров. КIайбарашка моха мукъабоалаьча хьинаре дакъа лоац цо. Деникина дуьхьал гIайттача воамарошта новкъостала моастагIа хIалакбеш Астрахана оагIорахьара хьалдоагIа ЦIе Эскар а хьалкхача. ТIайрне тIа. Юкъарча низамца юха а контрреволюцен Iоцiаньний Терски область.

1920-ча шера 4-ча апреле Назаре вIашагIкхийттача къахьегача гIалгIай съезде дIакхайкадэд Советий Iаьдал юхаметтоттадар. Цу съезде хоржий гIалгIай ревком. Цун долзар хиннад моастагIчох мудхашхкъача моттигашка керда вахар чIоагIдеша.

ГIалгIай ревкомо вIашагIтохар округехой милице органаш. Цига бахнийтар толашагIбола, революцена тешамегIа бола нах. ГIалгIай округа милице начальникалла хьоржавьй Альтемирова Махьмад-Мирза.

Цо кулгалдеча милице болх Iалашьмета хала а чоахкане а хиннаб юкъьлаьнца. ХIана аьлча, мехка дукха хиннаб къайлагIа контрреволюцена тIехьалаттам бола нах: къоалам дераш, нах боахараш, Iаьдалех бийдда леларашъ, къайлагIа нах харц кхетам телараш. Уж тайп-тайпара шейчаш дIайоалахьаче шийгара денали къонахчали гойташ болх баьб гIалгIай хьалхарча милице кулгалхочо.

Атамана Вессацева кулгал а деш 1920-ча шера октябре юха а Советий Iаьдала дуьхьала гIайттаб кIай казакаш. М. Альтемиров ше хьалха а волаш из мятеж дIайоазаккхаца хьинаре дакъа лаьцад гIалгIай милице дошлой отряда. Дукхача милиционераша шоай дегIаний Iодаккхад цига, Советий Iаьдала дуьхьлара кхерам дIабоаккхаш. Цу сахьате хьа ца лоацалуш кIелхараьннав мятежа керте лаьтта атаман. Цхьабакъда, дукха лечкъе мела вIаштIехьдаьннадац цун. Милице болелоша хьа а лаха, лаьца а баьца тIема трибунале суд а дIахеннаб из.

ЧIоагIа хала дар дешанза, баьде нах болча гIалгIай мехка керда советски вахар хьалде Советий Iаьдала къайлагIарча моастагIаша — моллаша, кулакаша шоай бо боахабеш хиннаб къе нах. Лочкъадь доахкан дигача милице а ца боллаш, гIулакх къовстадан молла волча шорIийга ухареш а дукха хиннаб. Цу керцахьарча кхетамца мира къовсам доаттабаьб Махьмад-Мирзас. Юрташка сходаш а еш цо дIадовзийтад советски законаш, кердача тайпара вахере боккъонаш, дIакхетабеш хиннаб нах милицеца айхха буьзам лелабо безарах.

Къьостта дукха пайдане болх беш хиннаб М. Альтемиров керте волча гIалгIай милице мехка коллективизаци еча хана. Цу хана хьагучабувлаш хиннаб хьалха тоIа, лечкъа баьхка Советий Iаьдала моастагIий. Милицена ше кулгалдеча шийтта шера беррига шийн низа хьинари революционни порядок чIоагIъяра, социалистически доалазе лоракр дIаяуш хьовенав Альтемиров ТIарий Махьмад-Мирза.

1932-ча шера цамогаш волаш милицера бола битачул тIехьагIа а гражданскин тIема гIалгIай партизаний комисса председатель хиннав из.

Даьй халкъа дега леттаргоа Къилбаседа Кавказе а вай мехке а Советий Iаьдал чIоагIдеча, керда социалистически вахар хьалдеча шерашка эгара хьелагIча юкъега тIа лаьтта вола ший Даьхен тешаме воI Альтемиров ТIарий Махьмад-Мирза. Цунгара хьоктам мIбертба техен коммунизм хьалъерашa а тIайоагIача тIехьенаша а. Даьхен, халкъа гIулакха миштa лелта веза.

Б. ЧЕРМОЕВ.

СУРТА ТIА: М. Т. Альтемиров.

СССР Министрий Совета сoцамга хьежжа вай мехка 1979 шера 17 январе бахача наьха аргIанара перепись ергья.

Бахача наьха перепись елга боккха политически кхьбоахаман лоархIам болаш хIама да. хIаьта цунна хIанз цIенхаштта кийчо а ю.

Москве СССР ВДНХ Кертерча павильоне хьайийллай хургйолча бахача наьха перепиca хетаь экспозици.

СУРТА ТIА: хургйолча переписа хетаьча стенд юхе ба хьажа баьхна нах.

В. СЕВОСТЬЯНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ИЛЛИ КЪАСТАЦ ХЬОЦАРА

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене медсанчасте дукха деза иллеши халхараши. Балха бовца мукъа йола ка художественни самодеятельноста доакъошхоша репетицеш еш, кхыча медицински учреждешка концерташ луш дIахьу. №4 йолча горбольнице цхьа торжественни собрани, цхьа цIей дIабода самодеятельни артистaшa кердача программах оттадаь концерт ца кийчдеш.

Медсанчасте художественни самодеятельность вIашагIъеллай 1965 шера. Цу хана денз цига дакъа лоацаш хьайоагIа коммунист, хагирхой хьехархо Федешо Римма Григорьевна. Кхойтта шу хьалхагIа цо кулгал а даш вIашагIъеллар укхаза иллаьний группа. Тхьъ пхиъ шу даьнад Римма Григорьевнас цу больнице болх бу. Медсанчасте хIанз йоккхагIйола медсестре я из. Шийн боахлергIа кхоачашбаь ца Iеш, дика леладу цо общественни гIулакх а.

Болх беш яле а, болх баьиначул тIехьагIа цIагIа дезал бале а ше юкъе йоацаш цхьа концерт дIадахийтац цо. Медсанчасте дукхха нагирхой ба. Цар вIашагIъелла халхарен иллачийн коллективаш я. Ужаш а вокаш а иллиала а халха бовла а ховш ба.

Шоай коллективе хьекха ца Iеш, концерташ стационаре бадача цамогаш болча наха а хьокх цар. Ишта, концерташ хьокхаш хул уж дезостанце, городской санэпидстанце, гражданска оборона штабе, кхьолча моттигашка.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехимик» яхача дукхатиражни газета болхло.

«РАДУГЕ» ДАКЪА ЛОАЦАРГДА «БАШЛОАМО»

Вай республике меттел, кхьча дукхача моттигашка а йовзаш я Советски районера «Башлоам» яха музыкально-хореографически халкъа ансамбль. Ишта, дахача шерашка цун говзалга хьожаш хиннаб Москвера, Украинера, Краснодарски Ставропольски крайшкара, Дагестанера, Къилбаседа-ХIирийчера, Черсий-Балкхаройчера зрителаш. Вай республика комсомола делегацеца Венгерски Халкъа Республикерча Нохч-ГIалгIайчеца доттагIал леладеча Комаромски области яха а хиннай из ансамбль. Соахка боккхача безамца тIайийцар «Башлоама» гастролаш Ростовски областерча къахьегамхоша. Чехословакерча доттагIаша.

Дукхаза а тийнай цуна республиканскин, Еррирроссийскин, Еррисоюзни къахьегамхой самодеятельни художественни кхоллама фестивалий лауреатий цIераш. Документальни а телевизионни а фильмаш доахаш массехказа дакъа лаьцад ансамбло. Дукхаза а хьагойташ хиннай из Еррисоюзни «Ха» яхача телевизионни программа тIа. Цу ансамблах дакъа сурташ хиннад «Огонек», «Культурно-сердалон болх», «Музыкальни вахар» яхача советски журналаш тIа.

«Радуга» яхача дунен халкъашта юкъерча телевизионни фестивале дакъа лаца, пхе турах 40 коллективаш юкъе хиннача конкурсе чакх а яьнна, 7-ча январе Центральни телевидене яхай «Башлоам». 10—16 январе цига дIаьалуш хургья из. Цул тIехьагIа «Радуга» аргIанарча концертага хьажа вIаштIехьа хургда «Башлоама» кхоллам безаш болча наьха.

Бек АБАДИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хоъ».
8.40 — IуIрамара гимнастика.
9.05 — В. Шекспир. «ШийтталагIа буьса». «Современник» яхача Москвера театра фильм-спектакль.
14.30 — Керданараш.
14.50 — «Юртара денош». Кинопрограмма.
16.00 — Бахача участника ... еррироссийскин ... Московски передача.
16.45 — «Малой маьла».
17.15 — «Советски ... бокъонаш лард».
17.45 — «Тимовски ... [illegible]».
18.30 — «Сонъерадене ... котваш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Мира ... хьалхара ...
19.30 — В. Белов. «Плотницки дуьцараш». Телевизионни спектакль.
21.00 — «Хоъ».
21.35 — СССР халкъа артистка Е. Образцовой концерт. Постелаьча «Тахан дунен тIа» оаь информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программаш.
8.10 — «Шахматни школа». Лоацаш.
8.40 — 8-ча класса географи.
9.10 — Хьа ... библиотека. Пачхьалкхен революце.
9.40 — 8-ча класса географи (кердадиехар).
10.10 — «Французский мотт». 8 передача.
10.40 — Симфонически оркестр. Музыка 6 класс.
11.10 — «Возрождение ... искусство».
11.40 — Симфонически оркестр. Музыка 6 класс (кердадиехар).
12.10 — К. Маркса «Капитал». Хьалхара передача.
13.00 — А. Макаренко. «Сар, ...».
13.45 — «Шахматни школа». Лоацаш (кердадиехар).
14.15 — Вузашка дешаш ... Математика.
14.45 — Эфиро — дара. «Анатомия, медицина, профессия».
15.15 — Возрождение ... искусство.
15.45 — Хьа ... библиотека. Пачхьалкхен революце.
16.15 — А. С. Пушкина музей.
17.00 — «Шоана бераш!» (нохчий меттала).
17.10 — «Денна да, ...». ... популярни фильм.
17.30 — Документальни фильм.
17.50 — «Тайп-тайпара ...». Документальни фильм.
18.10 — «Дунешкьахьара хьал» (нохчий меттала).
18.25 — «Къона — бахача наьха Еррисоюзни перепись ... ».
18.30 — «Нохч-ГIалгIайчу гIаланаш». Информационни программа (оьрсий, гIалгIай меттала).
18.55 — ... «Картошкана ...» (гIалгIай меттала).
19.15 — Кинохроника.
19.35 — «Юртара ...» (нохчий меттала).
19.55 — «Аргун» альманах ... (нохчий меттала).
20.15 — «Бийса дика хилда ...».
20.30 — Волейбола бола СССР чемпионат. ... ЦСКА — «Локомотив». ЦСКА ... передача.
21.00 — И. Стравинский. «...».
21.40 — «Сайна ...». Художественни фильм.

17 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хоъ».
8.40 — «IуIрамара гимнастика».
9.05 — В. Белов. «Плотницки дуьцараш». Телевизионни спектакль.
10.35 — «Клубни ... клуб». ... — кердадарам.
11.30 — Кердадарам.
11.50 — Документальни фильмий программа.
15.40 — «Хьалсара Iалам».
16.05 — ... Кавказе ... радио солистка Л. Тунишева.
16.30 — «Подмосковье — ... шу». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.30 — «Шоана дола моттиг ...».
18.00 — «Iилман вахар».
18.30 — «ХIара сурта тIа — ...».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Адамгойла». ...
19.30 — Хоккейх бола СССР чемпионат. ЦСКА — СКА (Ленинград). ... В. И. Ленина цIерагIча Центральни спорта ... передача.
21.00 — «Хоъ».
21.35 — Хоккейх бола СССР чемпионат. ЦСКА—СКА (Ленинград). 3 период.
22.10 — «Фестивалаш, конкурсаш, концерташ...». ... «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программаш.
8.10 — «Шоана, ...».
8.40 — Органически ... система. Юкъара биологи. 9 класс.
9.10 — ПТУ дешарашта. «... мотт».
9.40 — Органически ... система. Юкъара биологи. 9 класс (кердадиехар).
10.10 — «Немецкий мотт». 10-гIа передача.
10.40 — «Эрсий ... 17 ...». История. 7 класс.
11.10 — Вай хенара Ленинана.
11.40 — Эрсий ... 17 ... История. 7 класс (кердадиехар).
12.10 — «К. Маркса «Капитал». ... передача.
13.00 — Iилман-популярни кинопрограмм.
13.45 — «СибирегIен ...». 2-гIа передача.
14.15 — Вузашка дешаш ... «Эрсий мотт» (кердадиехар).
14.45 — «Вай биографе. 1945 шу».
15.45 — Композитор Прокофьев.
16.15 — Ф. Рабле. «Гаргантюа Пантагрюэль».
17.00 — Сийдолча ... «Ленина кхо бIаьсте». Телевизионни фильм.
18.00 — «... керда болх ...» (гIалгIай меттала).
18.10 — Iилман — популярни фильм.
18.25 — Аттестически темаш. «Толкования ...» (нохчий меттала).
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIаланаш». Информационни программа (оьрсий, нохчий меттала).
18.55 — СССР Лакхехьарча Совете ... «Советски державна система».
19.05 — «Литературни ...».
19.35 — «Тверский ... Пушкина ...». Документальни фильм. ..., реклама.
20.15 — «Бийса дика хилда шун бераш!».
20.30 — Берна халкъа ... ансамбла концерт.
21.00 — Документальни фильмий программа.
21.40 — «...». Художественни фильм.

РАДИО

16 ЯНВАРЬ

6.00 — «Юртара IуIре» (оьрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — «АргIан политдене» (оьрсий меттала).
8.25 — Хабараш.
8.35 — Ашараш (гIалгIай меттала).
8.45 — «Социалистически демократе болаш йола гарантеш». Беседа (оьрсий меттала).
9.15 — «Кердача ...». Беседа (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманцо». Радиовыпуск (гIалгIай меттала).
10.00 — Юртий культуре учреждений дахи керда ... (нохчий меттала).
10.15 — «Керттера ...». Нохч-ГIалгIай АССР ... промышленности объединенеро передача (нохчий меттала).
10.30 — Производстви ... материалаш. Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хабараш (оьрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

17 ЯНВАРЬ

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Ашараш.
8.25 — Хабараш.
8.35 — СССР Лакхехьарча Совете ... (оьрсий меттала).
8.50 — Концерт (нохчий меттала).
9.15 — «Партия и ... коммунизм ...». Радиокомпозици (оьрсий меттала).
9.30 — «Берттайнача ...». Радиовыпуск (оьрсий меттала).
9.50 — Ашараш.
10.00 — Гуржий эстради ... концерт (оьрсий меттала).
10.30 — Экономически Iилмай ... факультет (оьрсий меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грозне моржаш а йолаш, йоачан а йоацаш, ша биллаш а йолаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фетара температура республике —3+2. Грозне 0 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоана моржаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лагIо лоа а делхаш, дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фетара температура бийсана 6—11, дийнахьа 1—6 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

МИЧА ВИГАР МАЛАРО?

Улица тIа гIолла корта бохабу малар менна таркаш воагIа саг дукхьах кхийтача, цун пIирчадьнна сибат бIаргадайча дага а доацаш хьалхашка отт хаттар: фуд Iа хьайна тIаккховчадьвр? ХIана телхаву Iа хьо? ТIаккха зуламга бедача новкъа хьалхара гIа боаккхаш ва из аьнна дагадох хьона.

Корта бохабу малар волаш белгалйоахаш дукха событешнийслу вахаре. Из цхьа шиi доазув долаши гIулакх долаши нийсделча хIама а дац. Цхьабакъда, хийа доагIачул тIехдаьлча, маларо саг настамчура воивхача я зхь-зодела тIера дIавоаккхача а гIулакх дIакхьачача общественна дукхьал воал из.

«ВIарагаш чоалдувла долаллалца» малар а менна ше мел яхар гокахьарчар кхоачашде дезаш сани хеташ хилар М. М. Маашев. Ше меннар кIеззига хеташ, дIахо мала ахча доацаш хиннача (мичара хургдар из болх беш ца хилча) цунна ахча лаха-м хала дацар аьнна хетаделар. Дина «кеп» хинна а волаш ГМУС-7 треста № 1 йолча общежите а вахa № 13 йолча цIен калагах хIама етта вола велар Маашев. Ше хьаьра вийхача цIендаьгара Л. «юхадург» кхо сом даккха венная из. Мичча бесса нийсденнадале а кхоачаш хинидац цо лийрхIар. Е из номер даькъаза хиннаяле а е цо яхачох Л. дIакхийттавеца а «бат хьаьнм» еннац Маашева.

Хетаргахьа фусам да Л. ше яхачоах дIа ца кхетарах норзагIаьнна хиннав Маашев. ТIаккха шийх ца кхеташ волча цу сага бега чопаш беш ихьарт а, кагаш Iобетта хаьннав из.

ТIаккха а ше яхачох Л. дIа ца кхийтача лостаьь цунна хIама а теха, хIана техар хьогI аьнна цо ше-шийца уйла ертйолаш из вита а вита общежитера дIавахавар Маашев.

Бакъда, уйла е-м Маашева йийзар. Дукхха ха яьккхар уйла еш. Следстви чаккхъяьна, хIана дир Iа из, аьнна судо шийга хатталца. Фусамдаьна дина де воаллар ше ахча дехарца ала беш мича яр Маашева.

Шийн машарера къамаьл ца кхетадарaа совгIа пхьарч уьш а ар шийна Л., — ахаш кIалтIа даха воалаве ар Маашев гIулакх, цудухьа техар аз хIама вла гIерташ.

Ца тешача ваха тIаIеттаьу Маашев. Ишта ба судахой а. Тешаьзар цунах. Iiезига яьй цо уйла, кхы а е ела, — йоах цар Маашевга. ХIаьта хIанз уйла еш а ва из.

ТIаккха? Цунах пайда бала а мег цунна-м. Хетачох, ахча деккхара закон толха а ца деш, хьаьнalча къахьегамца мара из де бецн йоацилга хIана кхетаде а мег Маашева-м. ХIаьта кхы цхьаькха а кхетаде тарлу Маашева — малар сага дикагIвола новкъост ца хилар. Хьожал, цо цунна миптта бир хьовзам.

В. ГОРДАНОВ,
Лакхехьарча суда член, НГIАССР заслуженни юрист.

Культболхлой дагабувл юртахошца

Шелковской районерча Дубовская яхача станицера культура ЦIен директора М. И. Кочеткова отчетни сайрене аьлар:

— «Юрташка бахача наха деш дола культурни гIулакхаш дIахо тоадара де дезарий хьакъехьарча» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советех соцам кхоачашбеш шийболх тоабаьб тха культура ЦIено. Тхоай балха юкъейоаллаьй оаха тайп-тайпара йола культурно-массови мероприятеш, дийнад дагахьара журналаш, вIашагIтехар колхоза механизаторий слет. Чаккхдаькхар «Ялата хьалхара цIов» яха цIей, «Путь к коммунизму» яхача колхоза дикагIа болча къахьегамхошта — доярка Моисеевашта, хьакарч лелаечоа Шукина, механизатора Сладковна, кхы дукхача хьалхалаттарашта хетаь сайренаш.

Валла юкъекхувл оаха керда обрядаш. Ишта, укх шера культура ЦIагIа 78 саго торжествени хьале регистраци йир шоаш мар — сесаг хилара тешал деш бола кагхаташ хьа а эцаш, 12 бера регистраци йир, 38 зIамига саг Советски Эскаре гIулакх де кхъаъаьккхар. Даьхенна хьалхашкара шоай декхар кхоачаш а даь цIавенача 20 салтечоа хетаь сайре а кхийир культболхлоша.

Дубовскера культура ЦIая, юрта Советн, моттигерча колхоза парткомн, комсомола комитети цхьана вIашагIкхийтта тоабаь лелабу шоай болх. Цхьана чакхйоах цар культурно-массови мероприятеш. ВIашин дага а ювлаш уттаю балха планаш. Культура ЦIен балхах лаьца дийцар колхоза паркома заседание. Юртарча Совета сессе. Цига дийцачо новкъостал дир культура ЦIен балхахошта шоай болх тоабе, балха дукхагIа тайп-тайпара мероприятеш юкъейоалае.

Отчетни сайреве юртарча бахархоша а дукха дийцар шоай клуба балхах лаьца. Ишта, колхозхочо Иванова Марияс аьлар:

— Соиа дукха деза вай культура ЦIа. Болх а баь цIавенaчул тIехьагIа лергIа садаIа йиш я укхаза. Кистаста хул укхаза еша ловзараш, уттадеш концерташ, хьокхаш фильмаш. Дакъалаца хьаштдола самодеятельни кружок я...

— Клубе дика кийчъь хул культурно-массови мероприятеш, — яхаш къамаьл дир колхозхочо Питанов Виктора Васильевича. — Цудухьа культура ЦIагIа даима дукха хул сагIа, сакъерда баьхна нах.

Сайрене къамаьлаш дир колхоза паркома члена Белоненко Валентина Дмитриевнас милице участкови инспектора С. М. Татаева, колхозхочо Магомедов Хьусена, кхычар.

Культура ЦIен отчетни сайрене гулвенача аьн бIаь совгIа саго бIайхача безамца тIайийцар бIаь совгIа художественни самодеятельноста доакъошхоша оттадаь концерт.

Художественни самодеятельноста дикагIа болча доакъошхошта елар сийлен граматаш ахчал премеши. Царна юкъе бар ва Iу Абдулазизов Ислам, цехови партийни организаце секретарь Тешанов Алексей, шофер Беликов Александр, комсаш лелаер Иванова Марина, дукха кхыбараш.

Е. ФАРНИЕВА.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-38-11; бехктоахама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурен отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-26; кехаттой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорсие — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-26; отдела писем—3-74-68; бухгалтерии—2-54-30; корректорской—2-89-86.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05016. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Мамакаева, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Мамакаева, 92. Заказ № 381.